

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Факультет соціології і права**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан
факультету соціології і права
_____ Яна ЦИМБАЛЕНКО

«__» _____ 2020 р.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

(шифр за ОП – НП-13)

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

рівень вищої освіти – *перший (бакалаврський)*

спеціальність – *081«Право»*

освітня програма – *ОПП Право*

Ухвалено методичною комісією

факультету соціології і права

Протокол від _____ 2020 р. № ____

Голова методичної комісії

_____
(підпис)

_____
(ініціали, прізвище)

«__» _____ 2020 р.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

професор кафедри публічного права,
д.ю.н., професор Володимир МИСЛИВИЙ

_____
(підпис)

доцент кафедри публічного права,
к.ю.н., доцент Костянтин ПОПОВ

_____
(підпис)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри публічного права.
Протокол від «____» _____ 2020 року № ____

В. о. завідувача кафедри

_____ Дарія МАРІЦ
(підпис)

«____» _____ 2020 р.

Вступ

Програму навчальної дисципліни «Кримінальне право» складено відповідно до освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право».

Навчальна дисципліна належить до циклу загальної підготовки.

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова.

Обсяг навчальної дисципліни – 8 кредитів ЄКТС.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Кримінальне право» складається з двох органічно пов'язаних частин: «Кримінальне право (Загальна частина)» та «Кримінальне право (Особлива частина)». Навчальна дисципліна «Кримінальне право» як складова юридичної освіти займає самостійне місце в системі навчальних дисциплін, що викладаються на юридичних факультетах вищих закладів освіти.

Базою для вивчення навчальної дисципліни «Кримінальне право» є знання, отримані студентами після вивчення навчальних дисциплін «Теорія держави і права», «Історія держави і права України», «Конституційне право».

Дисципліна «Кримінальне право (Загальна частина)» є основою для вивчення дисципліни «Кримінальне право (Особлива частина)» та викладається перед останньою за часом. Курс кримінального права (Загальна і Особлива частини) як складова правової науки займає самостійне місце в системі наукових дисциплін. Разом з тим, він знаходиться у тісному зв'язку з іншими дисциплінами кримінально-правового циклу (кримінальне процесуальне право, кримінально-виконавче право, кримінологія, криміналістика, кримінальне право зарубіжних країн) і містить систему знань, що є базою для їх вивчення.

Як складова циклу загальної підготовки дисципліна «Кримінальне право» знаходиться у тісному зв'язку з іншими дисциплінами цього циклу, зокрема, «Цивільним правом», «Адміністративним правом», «Господарським правом» та іншими галузями правознавства. Дисципліна «Кримінальне право» як складова курсу кримінального права перебуває у певному зв'язку з дисциплінами циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки студентів-правників. Такими дисциплінами, зокрема, є: історія, філософія, логіка, економічна теорія, психологія, соціологія та ін. Ці дисципліни створюють загальну світоглядну і методологічну основу для оволодіння студентами змісту курсу кримінального права.

Засвоєння матеріалу дисципліни студентами-правниками є не лише необхідною умовою якісного здійснення ними в майбутньому функцій судді, прокурора, слідчого, адвоката, але й дозволить значно підвищити свій професійний рівень, використовуючи відповідні знання і навички на посадах юрисконсульта, нотаріуса та інших юридичних професій.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів компетентностей.

ЗДАТНІСТЬ:

- використовувати спеціальні знання при кримінально-правовому аналізі злочинів і покарання, підстав та змісту кримінальної відповідальності;
- впевнено орієнтуватися у системі законодавства про кримінальну відповідальність та його застосуванні у професійній діяльності та відповідально

ставитись до захисту прав і свобод громадян, суспільних та державних інтересів;

– продуктивно засвоювати положення кримінального права для здійснення професійних функцій юриста, вирішення завдань з організації ефективної роботи юридичного підрозділу підприємства, установи, організації тощо.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни.

Після засвоєння навчальної дисципліни студенти мають продемонструвати такі результати навчання:

ЗНАННЯ:

– поняття завдань, функцій і принципів кримінального права, системи кримінального права, його предмета та методу регулювання;

– змісту, структури і правил тлумачення закону про кримінальну відповідальність, принципів його чинності;

– поняття та підстав кримінальної відповідальності;

– поняття і видів злочину;

– системи елементів та ознак складу злочину, правил кваліфікації злочинів;

– характеристики об'єкта і предмета злочину, ознак його об'єктивної сторони;

– поняття та ознак суб'єкта злочину, змісту суб'єктивної сторони злочину, форм і видів вини;

– стадій вчинення злочину, особливостей добровільної відмови від його вчинення;

– видів співучасників та форм співучасті у злочині;

– поняття і видів множинності злочинів;

– обставин, що виключають злочинність діяння;

– поняття, мети і системи покарань;

– принципів і правил призначення покарань, особливостей призначення покарання за сукупністю злочинів і сукупністю вироків, незакінченого злочину, співучасті у злочині та причетності до нього;

– підстав і видів звільнення від кримінальної відповідальності і покарання;

– правових наслідків судимості, порядку і підстав зняття і погашення судимості;

– змісту, видів і правил застосування інших заходів кримінально-правового характеру;

– заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, підстав цих заходів, видів юридичних осіб та заходів щодо них, а також загальних правил їх застосування;

– особливостей кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.

– основних ознак злочинів проти основ національної безпеки України

– кваліфікації злочинів проти життя та здоров'я волі, честі, гідності статевої свободи та статевої недоторканості особи;

– кваліфікації найпоширеніших злочинів проти власності;

– особливостей кваліфікації злочинів у сфері господарської діяльності;

– кримінально-правового аналізу та кваліфікації злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності;

– складів злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту;

– ознак предмета та об'єктивної сторони окремих злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів;

– особливостей кваліфікації злочинів проти авторитету органів державної

влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян;

- ознак складів злочинів у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;
- особливостей кваліфікації злочинів проти правосуддя;
- загальної характеристики злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

УМІННЯ:

- орієнтуватися в положеннях кримінального законодавства, здійснювати їх системний аналіз та відшукувати необхідну для правової оцінки конкретної ситуації кримінально-правову норму (норми);
- правильно тлумачити норми чинного кримінального законодавства для виявлення їх дійсного змісту;
- надавати юридичну оцінку поведінці особи з використанням положень Загальної частини КК України;
- визначати вид і розмір покарання у конкретному випадку, оцінювати справедливість, законність та обґрунтованість призначеного покарання;
- обчислювати строки давності, погашення судимості та інші строки, передбачені кримінальним законом;
- досліджувати судову практику у кримінальних провадженнях, оцінюючи дотримання законності у процесі правозастосовної діяльності;
- орієнтуватися в нормах Особливої частини кримінального права, здійснювати їх системний аналіз;
- використовувати правила і алгоритм кваліфікації злочинів при наданні кримінально-правової оцінки діяння особи;
- здійснювати правильну кваліфікацію злочинів проти основ національної безпеки України;
- давати правильну юридичну оцінку та кваліфікацію злочинів проти життя та здоров'я, волі, честі, гідності, статевої свободи та статевої недоторканості особи;
- встановлювати у конкретному діянні ознаки злочинів проти власності, злочинів у сфері господарської діяльності;
- здійснювати правильну кваліфікацію злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності;
- здійснювати правильну кваліфікацію злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту;
- здійснювати правильну кваліфікацію злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів;
- здійснювати правильну кваліфікацію злочинів проти авторитету органів державної влади;
- здійснювати правильну кваліфікацію злочинів у сфері службової діяльності;
- здійснювати правильну кваліфікацію злочинів проти правосуддя;
- здійснювати загальний аналіз злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

2. Зміст навчальної дисципліни

Кредитний модуль 1: Кримінальне право (Загальна частина)

Розділ 1. Загальні положення у кримінальному праві

Тема 1.1. Поняття та загальна характеристика кримінального права України

Соціально-правове значення кримінального права. Етимологія назви «кримінальне право» (criminal law), «карне право» (penal law, Strafrecht, prawo karne), «уголовне право» (уголовное право). Напрацювання вітчизняних і іноземних науковців щодо визначення поняття кримінального права. Кримінальне право як галузь права, юридична наука і навчальна дисципліна.

Поняття кримінального права як галузі права. Проблема визначення предмета кримінального права як галузі права. Суб'єкти, зміст, види і структура суспільних відносин, які є предметом кримінального права. Розмежування кримінально-правових відносин і кримінальних процесуальних та кримінально-виконавчих правовідносин. Механізм кримінально-правового регулювання. Метод кримінального права. Функції та завдання кримінального права. Кримінальне право України в системі національного права (зв'язки з конституційним, цивільним, господарським, екологічним, адміністративним, міжнародним, кримінальним процесуальним, кримінально-виконавчим правом).

Система кримінального права України. Структура Загальної та Особливої частин кримінального права. Системний зв'язок положень Загальної та Особливої частин кримінального права України.

Поняття принципу кримінального права. Система принципів кримінального права. Співвідношення загально-правових, міжгалузевих та галузевих принципів кримінального права. Зміст і зв'язки окремих принципів кримінального права (законність, особиста відповідальність, кримінальна відповідальність лише за наявності вини особи, рівність громадян перед законом (проблема фактичної і юридичної рівності), справедливість, індивідуалізація кримінальної відповідальності, гуманізм, економія кримінально-правової репресії тощо).

Поняття науки кримінального права, її предмет. Система методів кримінально-правової науки: діалектичний (філософський), догматичний (формально-логічний, юридичний), соціологічний, історично-правовий, статистичний, компаративний (метод порівняльного правознавства), системного аналізу та ін. Завдання науки кримінального права. Місце кримінально-правової науки серед інших наук (кримінальне процесуальне право, кримінологія, криміналістика, судова психіатрія, юридична психологія, статистика). Система науки кримінального права. Основні наукові школи кримінального права (класична, антропологічна та соціологічна). Історія кримінально-правової науки України. Видатні криміналісти України і світу.

Кримінальне право як навчальна дисципліна. Основні методи вивчення кримінального права. Система курсу Загальної частини кримінального права України. Загальна характеристика літератури для вивчення кримінального права.

Тема 1.2. Джерела кримінального права України

Джерело і пам'ятка кримінального права та їх історико-правова генеза в Україні. Належність Конституції України, рішень Конституційного Суду України, міжнародних договорів, окремих нормативно-правових актів, постанов Пленуму Верховного Суду України та керівних документів і рішень Верховного Суду до джерел кримінального права України.

Поняття і значення закону про кримінальну відповідальність. Співвідношення понять «закон про кримінальну відповідальність» та «кримінальний закон».

Розвиток кримінального законодавства України. Характеристика Кримінальних кодексів 1922, 1927 та 1960 року. Структура чинного КК України. Загальні правила внесення змін та доповнень до КК України. Порівняльна характеристика структури КК України 2001 року та КК України 1960 року. Кримінальний закон, кримінально-правова норма та стаття КК України.

Тлумачення закону про кримінальну відповідальність: мета і завдання. Види тлумачення закону про кримінальну відповідальність залежно від суб'єкта, способу та обсягу тлумачення.

Чинність кримінального закону України у просторі. Визначення місця вчинення злочину. Територіальний, національний, універсальний та реальний принципи чинності закону України про кримінальну відповідальність. Обмеження юрисдикції України щодо злочинів, вчинених на її території. Правові наслідки засудження особи за межами України. Видача особи, яка обвинувачується у вчиненні злочину, та особи, яка засуджена за вчинення злочину. Ратифіковані Україною міжнародні договори, які містять кримінально-правові положення.

Чинність кримінального закону в часі. Набрання і припинення чинності кримінальним законом. Визначення часу вчинення злочину і закону, який підлягає застосуванню. Зворотна дія кримінального закону. Поняття «проміжного» кримінального закону. Підстави визначення більш м'якого кримінального закону.

Тема 1.3. Поняття та підстави кримінальної відповідальності

Кримінальна відповідальність і юридична відповідальність. Напрацювання науковців щодо визначення поняття кримінальної відповідальності. Зміст кримінальної відповідальності (перспективна і ретроспективна кримінальна відповідальність). Кримінальна відповідальність і кримінально-правові відносини. Момент притягнення і настання кримінальної відповідальності. Рішення Конституційного Суду України щодо моменту настання кримінальної відповідальності. Окремі форми реалізації кримінальної відповідальності, що передбачені в КК України (відбування покарання, звільнення від покарання чи його відбування).

Філософське обґрунтування кримінальної відповідальності. Основні філософські концепції щодо підстав кримінальної відповідальності (механістичного детермінізму або фаталізму, індетермінізму, діалектичного детермінізму). Особливість обґрунтування кримінальної відповідальності за необережні злочини. Фактична і юридична (матеріальна і процесуальна) підстави кримінальної відповідальності.

Тема 1.4. Поняття злочину та його види

Злочин - центральна кримінально-правова категорія. Соціальна і юридична природа злочину. Соціально-економічна і суспільно-політична зумовленість злочинного діяння.

Формальний, матеріальний і формально-матеріальний тип визначення поняття злочину. Визначення злочину у кримінальному законодавстві різних країн світу. Порівняльно-правовий аналіз поняття злочину у КК України 2001 р. та КК УРСР 1927 р., КК України 1960 р. Проблеми визначення поняття злочину в науці кримінального права. Ознаки злочину. Характер і ступінь суспільної небезпечності злочину. Об'єктивна і суб'єктивна складова суспільної небезпечності. Кримінальна протиправність як юридичне вираження суспільної небезпечності злочину.

Неприпустимість застосування кримінального закону за аналогією. Криміналізація та декриміналізація діяння. Зміст винності як ознаки злочину. Кримінальне правопорушення та кримінальний проступок.

Поняття та кримінально-правове значення малозначності діяння.

Відмежування злочинів від інших правопорушень.

Класифікація злочинів. Види злочинів залежно від ступеня тяжкості згідно з КК України. Кримінально-правове значення класифікації злочинів для кримінальної відповідальності та покарання. Інші види злочинів згідно з чинним КК України.

Розділ 2. Склад злочину: елементи і ознаки. Обставини, що виключають злочинність діяння

Тема 2.1. Склад злочину та кваліфікація злочинів

Поняття складу злочину. Теоретичне і практичне значення складу злочину. Юридичний склад злочину, фактичний склад злочину та склад злочину як категорія науки кримінального права. Поняття злочину (законодавче і доктринальне) і поняття складу злочину. Вчинений злочин і склад (юридичний і фактичний) відповідного злочину. Кримінально-правова норма і юридичний склад злочину. Диспозиція статті Особливої частини КК України і юридичний склад відповідного злочину. Загальний склад злочину як наукова модель злочину і юридичний склад злочину.

Напрацювання вітчизняних науковців щодо визначення структури складу злочину. Поняття та співвідношення елементів та змістовних ознак складу злочину. Загальна характеристика елементів складу злочину. Обов'язкові та факультативні ознаки складу злочину. Проблеми встановлення елементів та змістовних ознак складу злочину.

Підстави (критерії) класифікації юридичних складів злочинів. Основні види складів злочинів та їх кримінально-правова характеристика.

Поняття кваліфікації злочинів: процес і результат. Місце кваліфікації злочинів у процесі застосування кримінально-правової норми. Загальний механізм кваліфікації злочинів. Основні форми закріплення кваліфікації злочинів у процесуальних документах (виклад фактичних обставин, формула кваліфікації злочину, юридичне формулювання обвинувачення, обґрунтування кваліфікації).

Тема 2.2. Об'єкт злочину

Поняття об'єкта злочину. Напрацювання науковців щодо визначення поняття об'єкта злочину. Основні положення теорії об'єкта злочину як суспільних відносин. Ідеї об'єкта злочину як правового блага (цінності). Інші розуміння об'єкта злочину. Кримінально-правове значення об'єкта злочину.

Види об'єктів злочинів. Критерії класифікації об'єктів злочинів. Класифікація об'єктів злочинів «по вертикалі». Поняття та кримінально-правове значення загального об'єкта злочинів. Загальний об'єкт злочину і об'єкт кримінально-правової охорони. Поняття та кримінально-правове значення родового об'єкта злочину. Поняття та кримінально-правове значення безпосереднього об'єкта злочину. Поняття та значення видового об'єкта злочину. Особливості відображення ознак об'єкта злочину в статтях Особливої частини КК України. Класифікація безпосередніх об'єктів злочинів «по горизонталі». Поняття та кримінально-правове значення основного і додаткового безпосередніх об'єктів злочинів. Поняття та кримінально-правове значення обов'язкового і факультативного додаткових

безпосередніх об'єктів злочинів.

Факультативні ознаки, що характеризують об'єкт злочину. Поняття предмета злочину. Розмежування предмета злочину та об'єкта злочину. Предмет злочину і предмет охоронюваних законом суспільних відносин. Предмет злочину і предмет злочинного впливу. Предмет злочину і знаряддя та засоби вчинення злочину. Кримінально-правове значення предмета злочину.

Поняття та кримінально-правове значення потерпілого від злочину. Потерпілий у кримінальному праві та кримінальному процесі. Особливості відображення ознак предмета злочину і потерпілого у статтях Особливої частини КК України.

Тема 2.3. Об'єктивна сторона злочину

Поняття та кримінально-правове значення об'єктивної сторони злочину. Обов'язкові та факультативні ознаки об'єктивної сторони злочину.

Поняття діяння як обов'язкової ознаки об'єктивної сторони злочину. Діяння, дія, поведінка. Неусвідомлена поведінка особи та дії особи за відсутності її волі. Поняття та види дій у кримінальному праві України. Поняття бездіяльності у кримінальному праві України. Підстави кримінальної відповідальності за злочинну бездіяльність. Особливості діяння у триваючих, продовжуваних та складних (складених) злочинах.

Суспільно небезпечні наслідки злочину: поняття, види, кримінально-правове значення. Реальна шкода і створення загрози. Політична, організаційна і соціальна шкода. Наслідки у формальних і матеріальних складах злочинів.

Поняття причинного зв'язку між діянням та суспільно небезпечними наслідками в кримінальному праві. Основні філософські та кримінально-правові концепції причинного зв'язку (*conditio sine qua non*, необхідного спричинення, адекватної причинності та ін.). Кримінально-правове значення причинного зв'язку між діянням та суспільно небезпечними наслідками. Безпосередній, опосередкований причинний зв'язок та випадковість (збіг обставин). Причинний зв'язок при співучасті у злочині та за наявності особливих умов на боці потерпілого.

Поняття та кримінально-правове значення способу, часу, місця, обстановки, знарядь та засобів учинення злочину як факультативних ознак об'єктивної сторони злочину.

Особливості відображення ознак об'єктивної сторони складу злочину в статтях Особливої частини КК України.

Тема 2.4. Суб'єкт злочину

Поняття особи, яка підлягає кримінальній відповідальності (суб'єкта злочину). «Суб'єкт злочину» і «особа, яка вчинила злочин», «особа винного», «особистість злочинця», «виконавець злочину» тощо. Види суб'єктів злочинів. Ознаки загального суб'єкта злочину.

Фізична особа як суб'єкт злочину. Проблема кримінальної відповідальності юридичних осіб у науці кримінального права.

Вік суб'єкта злочину в Україні та інших країнах. Підстави зниження віку кримінальної відповідальності за окремі види злочинів. Особливості визначення віку особи за відсутності необхідної документації.

Поняття та кримінально-правове значення осудності як ознаки суб'єкта злочину. Поняття неосудності згідно з КК України. Характеристика медичного та

юридичного критеріїв неосудності. Правові наслідки визнання особи неосудною. Обмежена осудність згідно з КК України та її кримінально-правове значення. Особливості кримінальної відповідальності за злочини, вчинені у стані сп'яніння.

Поняття спеціального суб'єкта злочину згідно з КК України. Види спеціальних суб'єктів злочинів. Особливості кваліфікації злочинів зі спеціальним суб'єктом.

Тема 2.5. Суб'єктивна сторона злочину

Поняття суб'єктивної сторони злочину. Складність пізнання змісту суб'єктивної сторони конкретного злочину. Ознаки суб'єктивної сторони злочину.

Принцип кримінальної відповідальності лише за наявності вини. Поняття вини, передбачене КК України. Альтернативні визначення поняття вини. Сутність, зміст і ступінь вини.

Підстави (критерії) поділу вини на форми та види. Кримінально-правове значення поділу вини на форми й види.

Умисел як форма вини. Види умислу, передбачені КК України. Особливості змісту інтелектуального та вольового моментів прямого та непрямого умислу в злочинах із матеріальним та формальним складом. Класифікація видів умислу за іншими критеріями: заздалегідь обдуманий умисел та умисел, що виникає раптово, визначений та невизначений умисел.

Необережність як форма вини. Види необережності згідно з КК України. Поняття злочинної самовпевненості. Відмінність злочинної самовпевненості від непрямого умислу. Поняття злочинної недбалості. Відмінність злочинної недбалості від казусу (випадку).

Змішана, складна, подвійна, комбінована форми вини в кримінальному праві. Основні прояви змішаної та інших форм вини в складах окремих злочинів та їх кримінально-правове значення.

Мотив і мета злочину: поняття, види та кримінально-правове значення. Основи мотивації злочину. Полімотивованість і «боротьба мотивів». Сильне душевне хвилювання (фізіологічний афект): поняття та кримінально-правове значення. Розмежування патологічного і фізіологічного афектів.

Поняття та види помилок у кримінальному праві. Юридична помилка: поняття, види та кримінально-правова оцінка. Фактична помилка: поняття, види та кримінально-правова оцінка.

Тема 2.6. Стадії злочину

Поняття стадії злочину. Види стадій злочину.

Поняття закінченого злочину. Момент закінчення злочинів із матеріальним, формальним та усіченим складом.

Поняття готування до вчинення злочину. Зміст окремих видів підготовчих дій. Відмінність готування до злочину від формування умислу вчинити злочин та виявлення наміру вчинити злочин.

Поняття замаху на злочин. Види та кримінально-правове значення замаху на злочин. Відмінність замаху на злочин від готування до злочину та від закінченого злочину. Замах на «непридатний об'єкт» і з «непридатними засобами».

Підстави кримінальної відповідальності за незакінчений злочин. Загальні правила кваліфікації готування до злочину та замаху на злочин. Особливості покарання за незакінчений злочин.

Поняття добровільної відмови від злочину. Кримінально-правові наслідки добровільної відмови від доведення злочину до кінця. Стадії вчинення злочину, на яких можлива добровільна відмова. Відмінність добровільної відмови від дійового каяття.

Кредитний модуль 2: Кримінальне право (Загальна частина)

Розділ 3. Стадії злочину. Співучасть у злочині. Повторність, сукупність і рецидив злочинів

Тема 3.1. Співучасть у злочині

Поняття співучасті у злочині. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті у злочині. Спільність як ознака співучасті. Історія розвитку інституту співучасті у злочині.

Види співучасників злочину, передбачені КК України. Кримінально-правова характеристика окремих співучасників - виконавця (співвиконавця), організатора, підбурювача, пособника.

Поняття форми співучасті у злочині. Критерії поділу співучасті у злочині на форми. Кримінально-правова характеристика окремих форм співучасті у злочині (вчинення злочину групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою, вчинення злочину злочинною організацією). Дискусійні питання щодо змісту окремих ознак групи осіб за попередньою змовою, організованої групи, злочинної організації.

Підстави кримінальної відповідальності співучасників у злочині. Кримінально-правова оцінка діянь окремих ознак співучасників, вчинених у межах окремих форм співучасті у злочині. Відповідальність організатора і учасників організованої злочинної групи і злочинної організації. Кваліфікація дій співучасників у разі вчинення злочину зі спеціальним суб'єктом. Відповідальність співучасників при вчиненні незакінченого злочину (безнаслідкова співучасть, невдале підбурювання або пособництво). Відповідальність за провокацію злочину. Екセス виконавця (співучасника). Кримінально-правова оцінка дій співучасника в разі наявності в його діях ознак декількох видів співучасників. Особливості добровільної відмови співучасників від злочину, що вчинюється у співучасті.

Поняття причетності до злочину. Види причетності до злочину. Відмінність причетності від співучасті у злочині. Особливості кримінальної відповідальності за причетність до злочину.

Тема 3.2. Повторність, сукупність та рецидив злочинів

Поняття та юридична природа множинності злочинів. Одиничний злочин як складовий елемент множинності злочинів. Триваючі, продовжувані та складені види одиничних злочинів.

Підстави (критерії) виділення окремих видів множинності злочинів. Види множинності злочинів, що виділяються КК України та теорією кримінального права. Проблеми систематизації різних проявів множинності злочинів у науці кримінального права.

Поняття повторності злочинів. Відображення повторності злочинів у Загальній та Особливій частинах КК України. Види повторності злочинів. Кримінально-правове значення повторності злочинів. Відмежування повторності

злочинів від продовжуваного злочину.

Поняття сукупності злочинів. Відмінність сукупності злочинів від конкуренції кримінально-правових норм та складних (складених) одиничних злочинів. Види сукупності злочинів. Кримінально-правове значення сукупності злочинів.

Поняття рецидиву злочинів. Відображення рецидиву злочинів у Загальній та Особливій частинах КК України. Види рецидиву злочинів. Кримінально-правове значення рецидиву злочинів та окремих його видів.

Тема 3.3. Обставини, що виключають злочинність діяння

Поняття, юридична природа та види обставин, що виключають злочинність діяння. Класифікація обставин, що виключають злочинність діяння, у теорії кримінального права та КК України.

Необхідна оборона: поняття, підстави, ознаки та умови правомірності. Поняття та кримінально-правова оцінка перевищення меж необхідної оборони. Суб'єктивна оцінка співрозмірності заподіяної шкоди при необхідній обороні. Поняття та кримінально-правова оцінка провокації необхідної оборони.

Уявна оборона: поняття, юридична природа та основні різновиди. Кримінальна відповідальність особи, що перебувала у стані уявної оборони.

Затримання особи, що вчинила злочин: поняття, підстави, ознаки та умови правомірності. Відповідальність за перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця.

Крайня необхідність: поняття, підстави, ознаки та умови правомірності. Складності виявлення критеріїв для порівняння небезпеки, яка загрожує, і розміру заподіяної шкоди. Відповідальність за перевищення меж крайньої необхідності. Відмінність між необхідною обороною, уявною обороною, крайньою необхідністю та затриманням особи, яка вчинила злочин.

Фізичний або психічний примус: поняття, підстави, ознаки та умови правомірності. Кримінально-правове значення фізичного та психічного примусу. Проблема самостійного правового значення переборного фізичного примусу. Питання кримінально-правової оцінки непереборного психічного примусу.

Виконання наказу або розпорядження: поняття та кримінально-правовий зміст. Підстави визнання наказу або розпорядження законним. Поняття та ознаки явно злочинного наказу або розпорядження. Злочинний наказ і незаконний наказ. Правові наслідки відмови від виконання явно злочинного наказу або розпорядження. Особливості кримінальної відповідальності особи, яка віддала явно злочинний наказ або розпорядження, та особи, яка виконала такий наказ або розпорядження. Особливості кримінально-правової оцінки ситуації, у якій особа виконала наказ або розпорядження за обставин, коли вона не усвідомлювала і не могла усвідомлювати його злочинного характеру.

Діяння, пов'язане з ризиком: поняття та кримінально-правовий зміст. Підстави виправданості ризику згідно з КК України. Невиправданий ризик та його кримінально-правова оцінка.

Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації: поняття, підстави, ознаки та умови правомірності. Відповідальність особи, яка виконує спеціальне завдання.

Тема 3.4. Звільнення від кримінальної відповідальності

Поняття звільнення від кримінальної відповідальності. Передумова та

підстави звільнення від кримінальної відповідальності. Види звільнення від кримінальної відповідальності.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обстановки. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Поняття давності та її строки. Зупинення та переривання перебігу строків давності: умови та наслідки. Злочини до яких давність не застосовується.

Звільнення від кримінальної відповідальності на підставі закону України про амністію. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності, передбачені в нормах Особливої частини КК України.

Розділ 4. Покарання та інші заходи кримінально-правового характеру у кримінальному праві. Судимість

Тема 4.1. Покарання та його мета

Поняття покарання у КК України 2001 р. та КК України 1960 р. Ознаки покарання. Місце покарання в системі державних заходів боротьби зі злочинністю, запобігання злочинам та в системі заходів кримінально-правового впливу на злочинність. Ефективність покарання. Соціально-правове значення покарання.

Проблема мети (цілей) покарання у філософії та кримінальному праві (абсолютні та відносні теорії покарання). Мета (цілі) покарання, закріплена КК України 2001 р. та КК України 1960 р. Поняття кари, виправлення засуджених, загальної та спеціальної превенції як цілей покарання. Кара і відновлення соціальної справедливості. Виправлення і перевиховання. Взаємозв'язок окремих цілей покарання.

Тема 4.2. Система та види покарань

Поняття системи покарань у кримінальному праві. Ознаки системи покарань. Класифікація покарань та її критерії. Покарання: основні, додаткові й такі, які можуть застосовуватись і як основні, і як додаткові. Теоретичне і практичне значення системи покарань.

Кримінально-правова характеристика окремих видів покарань, передбачених КК України: 1) штрафу, 2) позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу, 3) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, 4) громадських робіт, 5) виправних робіт, 6) службових обмежень для військовослужбовців, 7) конфіскації майна, 8) арешту, 9) обмеження волі, 10) тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, 11) позбавлення волі на певний строк, 12) довічного позбавлення волі.

Смертна кара як вид покарання в історії кримінального права України та в кримінальному праві деяких зарубіжних країн. «За» та «проти» смертної кари.

Тема 4.3. Призначення покарання

Принципи призначення покарання. Справедливість покарання. Загальні засади призначення покарання, їх поняття, характеристика та значення. Призначення покарання у межах, встановлених санкцією статті (частини статті) Особливої частини КК України. Положення Загальної частини КК України, які враховуються при призначенні покарання. Врахування при призначенні покарання ступеня тяжкості вчиненого злочину, особи винного та обставин, що пом'якшують чи обтяжують покарання.

Загальна характеристика переліку обставин, що пом'якшують покарання. Характеристика переліку обставин, що обтяжують покарання. Окремі обставини, що пом'якшують чи обтяжують покарання. Особливості врахування обставин, що пом'якшують чи обтяжують покарання при призначенні покарання.

Призначення покарання за незакінчений злочин та за злочин, вчинений у співучасті. Особливості врахування при призначенні покарання положень ст. 68 КК України.

Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Підстави і види пом'якшення покарання, передбаченого ст. 69 КК України. Інші випадки пом'якшення покарання при його призначенні, що передбачені КК України.

Призначення покарання за сукупністю злочинів. Межі остаточного покарання, що призначається за сукупністю злочинів. Порядок призначення остаточного покарання за сукупністю злочинів, за які особа засуджується одним або кількома вироками.

Призначення покарання за сукупністю вироків. Порядок призначення остаточного покарання за сукупністю вироків. Межі остаточного покарання, що призначається за сукупністю вироків. Особливості призначення покарання особі, яка засуджується за сукупністю злочинів та за сукупністю вироків одночасно.

Правила складання та поглинення покарань та зарахування строків перебування особи під вартою. Особливості складання та поглинення окремих видів основних покарань. Призначення додаткових покарань різних видів. Обчислення строків покарань.

Тема 4.4. Звільнення від покарання та його відбування

Поняття звільнення від покарання та його відбування. Відмінність звільнення від покарання та його відбування від звільнення від кримінальної відповідальності.

Загальна характеристика окремих форм звільнення від покарання та його відбування: звільнення від покарання, звільнення від подальшого відбування покарання, заміна покарання більш м'яким та пом'якшення призначеного покарання.

Звільнення від покарання особи у зв'язку з втратою нею суспільної небезпечності. Звільнення від покарання особи у зв'язку із закінченням строків давності. Звільнення від відбування покарання з випробуванням. Правові наслідки звільнення від відбування покарання з випробуванням. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Звільнення від подальшого відбування покарання особи, засудженої за діяння, караність якого законом усунена. Звільнення від подальшого відбування покарання особи у зв'язку із закінченням строків давності виконання

обвинувального вироку. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання. Інші види звільнення від покарання і його відбування, передбачені КК України.

Зниження призначеної особі міри покарання до максимальної межі, встановленої санкцією нового закону, що пом'якшує кримінальну відповідальність, та інші види пом'якшення покарання, передбачені КК України.

Особливості звільнення від покарання та його відбування на підставі закону України про амністію або акта про помилування.

Тема 4.5. Судимість

Поняття судимості. Кримінально-правові та загально-правові наслідки судимості.

Погашення судимості. Загальні умови та строки погашення судимості. Особливості обчислення строків погашення судимості при перебігу давності виконання вироку, в разі умовно-дострокового звільнення від покарання чи заміни його більш м'яким. Погашення судимості в осіб, щодо яких застосовано закон про амністію або акт про помилування. Переривання строку погашення судимості.

Зняття судимості. Підстави і порядок зняття судимості, передбачені КК України. Відмінність зняття судимості від її погашення.

Тема 4.6. Обмежувальні заходи

Поняття обмежувальних заходів, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство. Потерпілий від злочину, пов'язаного з домашнім насильством. Підстави та умови застосування судом до особи, яка вчинила домашнє насильство, обмежувальних заходів. Обов'язки, які можуть бути покладені на засудженого, строки їх застосування та контроль за поведінкою засуджених з боку органів пробації або у в разі вчинення злочину військовослужбовцем – командира військової частини.

Тема 4.7. Інші заходи кримінально-правового характеру

Поняття примусових заходів медичного характеру. Мета примусових заходів медичного характеру. Відмежування примусових заходів медичного характеру від кримінальної відповідальності та інших заходів кримінально-правового впливу.

Підстави застосування примусових заходів медичного характеру. Види примусових заходів медичного характеру. Особливості застосування окремих видів примусових заходів медичного характеру. Продовження, зміна або припинення застосування примусових заходів медичного характеру.

Поняття примусового лікування. Особи, до яких застосовується примусове лікування. Співвідношення примусових заходів медичного характеру і примусового лікування. Підстави застосування примусового лікування. Місця примусового лікування. Правові наслідки застосування примусового лікування.

Поняття спеціальної конфіскації, зміст, підстави та випадки її застосування. Відмінність спеціальної конфіскації від конфіскації майна як виду покарання.

Тема 4.8. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб

Поняття та підстави застосування до юридичних осіб заходів кримінально-

правового характеру. Визнання злочину таким, що вчинений в інтересах юридичної особи. Юридичні особи, до яких застосовуються заходи кримінально-правового характеру. Підстави для звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру. Види юридичних осіб, до яких застосовуються заходи кримінально-правового характеру.

Види заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються до юридичних осіб. Основні та додаткові заходи. Штраф. Конфіскація майна. Ліквідація.

Порядок та загальні правила застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру за сукупністю злочинів.

Тема 4.9. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх

Види заходів кримінально-правового впливу, що можуть бути застосовані до неповнолітніх осіб.

Примусові заходи виховного характеру, що застосовуються до особи, яка до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, вчинила суспільно небезпечне діяння.

Звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності. Підстави звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру. Особливості звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.

Види покарань, що можуть бути застосовані до неповнолітніх. Особливості застосування до неповнолітніх окремих видів покарань.

Призначення покарання неповнолітнім. Межі остаточного покарання, яке може бути призначено неповнолітньому за сукупністю злочинів та за сукупністю вироків.

Звільнення неповнолітнього від покарання та його відбування. Особливості звільнення неповнолітнього від відбування покарання з випробуванням. Звільнення неповнолітніх від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру. Звільнення неповнолітніх від покарання у зв'язку із закінченням строків давності. Умовно-дострокове звільнення неповнолітніх від відбування покарання.

Особливості погашення й зняття судимості з осіб, які вчинили злочин до досягнення ними 18 років.

Кредитний модуль 1: Кримінальне право (Особлива частина)

Розділ 1

Тема 1.1. Поняття та загальна характеристика Особливої частини кримінального права України. Теоретичні основи кваліфікації злочинів

Соціально-правове значення Особливої частини кримінального права. Поняття Особливої частини кримінального права. Структура Особливої частини кримінального права. Критерії систематизації норм Особливої частини кримінального права. Ієрархія охоронюваних суспільних цінностей в структурі Особливої частини КК України. Системний зв'язок положень Загальної та Особливої частин кримінального права України. Заборонні, роз'яснювальні і заохочувальні

правові норми в Особливій частині КК України. Банкетні диспозиції правових норм Особливої частини кримінального права України. Тлумачення норм Особливої частини кримінального права України.

Особлива частина кримінального права як навчальна дисципліна. Основні методи вивчення Особливої частини кримінального права. Система курсу Особливої частини кримінального права України. Загальна характеристика літератури для вивчення Особливої частини кримінального права.

Поняття кваліфікації злочинів. Місце кваліфікації злочинів у застосуванні кримінально-правової норми. Загальний механізм кваліфікації злочинів. Способи відображення кваліфікації у процесуальних документах. Особливості кваліфікації злочинів при конкуренції кримінально-правових норм (частина і ціле, загальна і спеціальна норми тощо). Принципи і правила розв'язання задач з Особливої частини кримінального права. Використання правозастосовної практики для оцінки окремих кримінально-правових ситуацій.

Тема 1.2. Злочини проти основ національної безпеки України

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти основ національної безпеки України. Кримінально-правова характеристика дій, спрямованих на насильницьку зміну, чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади (ст. 109 КК України). Територія та державний кордон України при вчиненні злочину, передбаченого ст. 110 КК України. Посягання на територіальну цілісність і недоторканість України: характеристика основного складу і кваліфікуючих ознак злочину. Момент закінчення злочину, передбаченого ст. 110 КК України. Посягання на життя державного чи громадського діяча. Ознаки потерпілого, закріплені у ст. 112 КК України. Диверсія: відмежування від інших злочинів (проти власності, життя і здоров'я тощо). Державна зрада. Шпигунство. Відмежування державної зради у формі шпигунства від шпигунства як окремого злочину. Спеціальні підстави звільнення від кримінальної відповідальності особи, яка вчинила державну зраду або шпигунство.

Тема 1.3. Злочини проти життя і здоров'я особи

Злочини проти життя: їх загальна характеристика і види. Життя як об'єкт кримінально-правової охорони. Поняття вбивства та його види. Ознаки вбивства. Умисне вбивство без обтяжуючих і пом'якшуючих обставин (просте вбивство). Умисне вбивство при обтяжуючих обставинах. Умисні вбивства при пом'якшуючих обставинах: умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання, умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або при перевищенні заходів, необхідних для затримання злочинця. Вбивство через необережність.

Злочини проти здоров'я: їх загальна характеристика і види. Здоров'я як об'єкт кримінально-правової охорони. Поняття і види тілесних ушкоджень. Критерії для визначення тяжкості тілесних ушкоджень. Умисне тяжке тілесне ушкодження. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження. Умисне легке тілесне ушкодження, його види. Побої і мордування. Каткування. Домашнє насильство. Зараження венеричною хворобою. Залишення в небезпеці. Незаконне проведення абортів або стерилізації. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.

Тема 1.4. Злочини проти волі, честі та гідності особи

Злочини проти волі, честі та гідності особи, їх загальна характеристика і види. Воля, честь та гідність особи як об'єкти кримінально-правової охорони. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини. Насильницьке зникнення (ст. 146¹ КК України). Відмежування незаконного позбавлення волі від незаконного зникнення. Захоплення заручників. Мета як обов'язкова ознака захоплення заручників. Схожість і відмінність захоплення і тримання заручника та незаконного позбавлення волі або викрадення людини. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини. Зміст поняття «експлуатація» при вчиненні торгівлі людьми. Поняття «уразливий стан особи» у статті 149 КК України. Міжнародні нормативно-правові акти щодо протидії торгівлі людьми.

Тема 1.5. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

Загальна характеристика та види злочинів проти статевої свободи та недоторканості особи. Статева свобода і статева недоторканість як об'єкти кримінально-правової охорони. Юридичний склад згвалтування та його ознаки. Сексуальне насильство. Примушування до вступу в статевий зв'язок. Потерпілий від злочинів, передбачених ст. ст. 152, 153, 154 КК України. Статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку. Розбещення неповнолітніх. Спеціальний суб'єкт у злочинах, передбачених ч. ч. 2, ст. ст. 155, 156 КК України.

Тема 1.6. Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Межі кримінально-правової охорони прав і свобод людини і громадянина. Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача. Фальсифікація виборчих документів, документів референдуму чи фальсифікація підсумків голосування, надання неправдивих відомостей до органів Державного реєстру виборців чи фальсифікація відомостей Державного реєстру виборців. Порушення таємниці голосування. Підкуп виборця, учасника референдуму.

Порушення недоторканості житла. Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер. Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей. Грубе порушення законодавства про працю. Невиплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат. Порушення авторського права і суміжних прав. Порушення права на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію. Порушення недоторканості приватного життя.

Тема 1.7. Злочини проти власності

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти власності. Власність як об'єкт кримінально-правової охорони. Чуже майно як предмет злочинів проти власності. Корисливі злочини проти власності. Юридичний склад крадіжки. Характеристика кваліфікуючих ознак крадіжки. Грабіж: поняття і види. Розбій:

особливості об'єкта і ознак об'єктивної сторони. Вимагання. Відмежування розбою від вимагання.

Шахрайство: способи вчинення і відмежування від схожих злочинів. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою. Привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилось у неї. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом.

Некорисливі злочини проти власності. Умисне знищення або пошкодження майна. Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики. Погроза знищення майна. Порухення обов'язків щодо охорони майна. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво.

Тема 1.8. Злочини у сфері господарської діяльності

Поняття, загальна характеристика і види злочинів у сфері господарської діяльності. Господарська діяльність як об'єкт кримінально-правової охорони. Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут піддроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів. Предмет злочину, передбаченого ст. 199 КК України. Контрабанда (ст. 201 КК України). Предмет контрабанди. Поняття митного кордону. Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК України). Протидія законній господарській діяльності (ст. 206 КК).

Легалізація (відмивання) доходів одержаних злочинним шляхом. Особливості предмету злочину, передбаченого ст. 209 КК України. Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК України). Доведення до банкрутства. Доведення банку до неплатоспроможності (ст. 218¹ КК України). Шахрайство з фінансовими ресурсами: відмежування від схожих злочинів. Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару. Випуск або реалізація небезпечної продукції. Незаконна приватизація державного, комунального майна. Розголошення комерційної або банківської таємниці (ст. 232 КК України).

Розділ 2

Тема 2.1. Злочини проти довкілля

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти довкілля. Об'єкт злочинів проти довкілля. Тяжкі наслідки у злочинах проти довкілля. Порухення правил екологічної безпеки. Забруднення або псування земель. Порухення правил охорони надр. Забруднення атмосферного повітря. Порухення правил охорони вод. Забруднення моря. Порухення законодавства про континентальний шельф України. Знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу. Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу (ст. 246 КК України). Незаконне полювання. Порухення законодавства про захист рослин. Порухення ветеринарних правил. Безгосподарне використання земель.

Тема 2.2. Злочини проти громадської безпеки

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти громадської безпеки. Громадська безпека як об'єкт кримінально-правової охорони. Створення злочинної організації. Бандитизм. Ознаки банди. Терористичний акт та інші злочини терористичного характеру. Мета при вчиненні злочину, передбаченого ст. 258 КК України. Створення терористичної групи чи терористичної організації. Сприяння вчиненню терористичного акту. Фінансування тероризму (ст. 258⁵ КК України). Створення непередбачених законом воєнізованих або збройних формувань (ст. 260 КК України). Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності (ст. 259 КК України). Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів (ст. 264 КК України). Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки (ст. 270 КК України).

Тема 2.3. Злочини проти громадського порядку та моральності

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти громадянського порядку та моральності. Масові заворушення. Відмінність між масовими заворушеннями і груповим порушенням громадського порядку. Хуліганство. Встановлення мотиву хуліганства. Особлива зухвалість і винятковий цинізм у хуліганстві. Знаряддя хуліганства як ознака злочину, передбаченого ч. 4 ст. 296 КК України. Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію (ст. 300 КК України). Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів (ст. 301 КК України). Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність (ст. 304 КК України).

Тема 2.4. Злочини проти безпеки виробництва

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти безпеки виробництва. Поняття виробництва. Види суспільно небезпечних наслідків при кваліфікації злочинів проти безпеки виробництва. Порушення вимог законодавства про охорону праці. Порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою. Поняття і види робіт з підвищеною небезпекою. Порушення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах. Порушення правил ядерної або радіаційної безпеки. Порушення правил, що стосуються безпечного використання промислової продукції або безпечної експлуатації будівель і споруд. Практика застосування кримінального законодавства при кваліфікації злочинів проти безпеки виробництва.

Тема 2.5. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту. Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів. Угон або захоплення залізничного рухомого складу повітряного, морського чи річкового судна. Блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства.

Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Поняття транспортного засобу в ст.

ст. 286, 287, 289 і 290 КК України. Випуск в експлуатацію технічно-несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації. Незаконне заволодіння транспортним засобом. Порушення чинних на транспорті правил. Практика застосування кримінального законодавства при кваліфікації злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

Тема 2.6. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення

Поняття, характеристика і види злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори як предмет злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів чи психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів чи психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту.

Посів або вирощування снотворного маку чи конопель. Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Незаконне публічне вживання наркотичних засобів.

Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів.

Тема 2.7. Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

Поняття, загальна характеристика і види злочинів у сфері охорони державної таємниці, призову та мобілізації. Розголошення державної таємниці: поняття і форми. Відмежування розголошення державної таємниці від державної зради у формі шпигунства. Поняття «державна таємниця», «конфіденційна інформація» та «комерційна таємниця». Передача або збирання відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави. Втрата документів, що містять державну таємницю (ст. 329 КК України). Передача або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни (ст. 330 КК України). Незаконне перетинання державного кордону України (ст. 332² КК України).

Ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу (ст. 335 КК України). Ухилення від призову за мобілізацією. Ухилення від військового обліку або спеціальних зборів. Практика застосування кримінального законодавства при кваліфікації злочинів у сфері охорони державної таємниці, забезпечення призову та мобілізації.

Тема 2.8. Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів

Загальна характеристика злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян. Наруга над державними символами. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу,

державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Ознаки представника влади. Поняття опору, як ознаки об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 342 КК України. Відмежування опору (ст. 342 КК України) від злісної непокори (ст. 185 КУпАП). Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу. Погроза або насильство щодо журналіста. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця (ст. 348 КК України). Посягання на життя журналіста (ст. 348¹ КК України).

Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи. Підкуп працівника підприємства, установи чи організації. Відмежування злочину, передбаченого ст. 354 КК України від одержання неправомірної вигоди (ст. 368 КК України). Самоправство. Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів.

Тема 2.9. Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку

Загальна характеристика злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Поняття автоматизованої електронно-обчислювальної машини (комп'ютеру). Спірні питання визначення предмету злочинів, передбачених розділом XVI Особливої частини КК. Напрямки удосконалення кримінально-правової боротьби з комп'ютерними злочинами. Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку. Створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження.

Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації. Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї. Перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку. Порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється. Практика застосування кримінального законодавства при кваліфікації комп'ютерних злочинів.

Тема 2.10. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

Поняття, загальна характеристика і види злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Службова особа,

як суб'єкт злочинів, передбачених розділом XVII КК України. Зловживання владою або службовим становищем. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу. Кваліфікація дій особи при перевищенні влади або службових повноважень, поєднаних із вчиненням інших злочинів. Істотна шкода у злочинах, передбачених статтями 364, 365, 367 КК України. Тяжкі наслідки у злочинах, передбачених статтями 364-367 КК України. Службова недбалість.

Службове підроблення. Поняття офіційного документу (примітка ст. 358 КК України). Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Поняття неправомірної вигоди (примітка ст. 364¹ КК України). Відмежування злочину, передбаченого ст. 368 КК, від підкупу працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України). Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 368³ КК України). Зловживання впливом. Провокація підкупу.

Практика застосування кримінального законодавства при кваліфікації злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Тема 2.11. Злочини проти правосуддя

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти правосуддя. Правосуддя як об'єкт кримінально-правової охорони. Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Примушування давати показання. Порушення права на захист. Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови.

Невиконання судового рішення. Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину. Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ст. 384 КК). Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків. Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування. Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації. Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі.

Дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань. Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти. Приховування злочину. Втручання в діяльність захисника чи представника особи.

Тема 2.12. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини). Непокора. Невиконання наказу. Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості. Дезертирство. Відмежування дезертирства (ст. 408 КК України) від самовільного залишення військової частини або місця служби (ст. 407 КК України). Самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю. Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом (ст. 409 КК України). Добровільна здача в полон. Мародерство.

Тема 2.13. Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Об'єкт злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Пропаганда війни. Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів (ст. 436¹ КК України). Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни. Поняття агресивної війни. Порушення законів та звичаїв війни. Застосування зброї масового знищення. Розробка, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення. Геноцид. Найманство.

3. Заплановані види навчальної діяльності та методи навчання

Навчальний матеріал подається у вигляді лекцій. Семінарські заняття заплановано у формі опитування, бесіди, дискусії тощо. Навчальним планом для студентів денної форми навчання передбачено написання модульної контрольної роботи (МКР), заочної форми навчання – домашньої контрольної роботи (ДКР).

При вивченні дисципліни студенти мають опрацювати лекційний матеріал, самостійно досліджувати основну і додаткову літературу, використовувати емпіричний, статистичний матеріал, виступати з доповідями, брати участь у дискусії на семінарських заняттях.

Поточний і підсумковий контроль здійснюється шляхом: опитування на семінарських заняттях; написання студентами модульних контрольних робіт; приймання заборгованості з пропущених занять; проведення підсумкового комплексного контролю при складанні студентами заліку та екзамену.

Застосовуються стратегії активного і колективного навчання, які визначаються такими методами і технологіями:

1) методи проблемного навчання (проблемний виклад, частково-пошуковий (евристична бесіда) метод;

2) особистісно-орієнтовані (розвиваючі) технології, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», «аналіз ситуацій», ділові, рольові ігри, дискусія, експрес-конференція, навчальні дебати, круглий стіл, кейс-технологія та ін.);

3) інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи студентів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо-, відео-підтримки навчальних занять, розробка і застосування на основі комп'ютерних і мультимедійних засобів творчих завдань, доповнення традиційних навчальних занять засобами взаємодії на основі мережевих комунікаційних можливостей (інтернет-форум, інтернет-семінар і ін.).

4. Оцінювання результатів навчання

Навчальна дисципліна «Кримінальне право (Загальна частина)» розрахована для вивчення протягом двох семестрів. У першому семестрі семестрова атестація проводиться у виді заліку, у другому – у виді екзамену.

Навчальна дисципліна «Кримінальне право (Особлива частина)» розрахована

для вивчення протягом одного семестру. Атестація проводиться у виді екзамену.

Для оцінювання результатів навчання застосовується 100-бальна рейтингова система і університетська шкала оцінювання.

Через те, що при заочній формі навчання відсутня система контролю навчально-пізнавальної діяльності студента протягом семестру, застосування рейтингової системи оцінювання, як правило, не доцільно. Незважаючи на це, оцінювання навчальної діяльності студента-заочника здійснюється за 100-бальною шкалою. Це є вимогою оформлення додатку до диплому.

5. Рекомендована література

5.1. Базова

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України (Прийнятий 5 квітня 2001 р. на сьомій сесії Верховної Ради). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print> (дата звернення: 18.06.2020 р.).
3. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін, В. І. Борисов та ін. ; за ред. В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна, В. І. Борисова. 6-те вид., перероб. і допов. Харків. : Право, 2020. 584 с.
4. Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / В.Я.Тацій, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 6-те вид., перероб. і допов. Харків.: Право, 2020. 768 с.
5. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / За заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Т. 1 : Загальна частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. Х.: Право, 2013. 376 с.
6. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / За заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Т. 2 : Особлива частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. Х.: Право, 2013. 1040 с.
7. Кримінальне право : Навчальний посібник / О. О. Дудоров, М. І. Хавронюк; за заг. ред. М. І. Хавронюка. К. : Ваїте, 2014. 944 с.
8. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко та ін.; за заг ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. К. : Юрінком Інтер, 2017. 1104 с.
9. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Бойко А. М., Брич Л. П., Задоя К. П., Мельник М. І., Письменський Є. О., Ришелюк А. М. та ін. Вид. 11, К.: Дакор, 2019. 1360 с.
10. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М. І. Хавронюка. Київ: Ваїте, 2014. 944 с.
11. Кримінальне право. Судові прецеденти (1864-2007 рр.) / За ред. В. Т. Маляренка. К. : Освіта України, 2008.
12. Кузнецов В. В., Савченко А. В. Теорія кваліфікації злочинів : підручник / За заг. ред. д.ю.н. проф. В. І. Шакуна. 4-те вид., перероб. К.: Алерта, 2012. 316 с.
13. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посібник. К.: Юрінком Інтер, 2009. 512 с.
14. Тростюк З. А. Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України: Монографія. К.: Атіка, 2003. 144 с.
15. Хавронюк М. І. Довідник з Особливої частини Кримінального кодексу України.

К.: Істина, 2004. 504 с.

5.2. Допоміжна:

5.2.1. До кредитного модуля «Кримінальне право (Загальна частина) - 1»

До теми 1.1. Поняття та загальна характеристика кримінального права України

1. Берзін П. С. Київська школа кримінального права (1834-1960 рр.) : історико-правове дослідження : монографія. К. : КНТ, 2008. 436 с.
2. Гацелюк В. А. Реалізація принципів уголовного права України : проблеми и перспективи / МВД України, Луган. акад. внутр. дел 10-летия независимости Украины. Луганск: РИО ЛАВД, 2003. 152 с.
3. Велика українська юридична енциклопедія. У 20 т. Т. 17 : Кримінальне право / редкол. : В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2017. 1064 с.
4. Вознюк А. А. Кримінальне право України. Загальна частина : конспект лекцій / А. А. Вознюк, вступне слово д.ю.н., проф. О. О. Дудоров. К.: Нац. акад. внутр. справ, «Освіта України», 2016. 236 с.
5. Воробей П. А., Коржанський М. Й., Щупаковський П. М. Завдання і дія кримінального закону. К.: Генеза, 1997. 157 с.
6. Келина С. Г., Кудрявцев В. Н. Принципы советского уголовного права. М. : Наука, 1988. 174 с.
7. Коржанський М. Про принципи уголовного права України. *Право України*. 1995. № 11. С. 69-72.
8. Кримінальне право України : Практикум : Навч. посіб. / П. П. Андрушко, С. Д. Шапченко та ін. ; За ред. С. С. Яценка. 2-е вид., перероб. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2004. 592 с.
9. Новий Кримінальний кодекс України : Питання застосування і вивчення: Матер. міжнар. наук.-практ. конф. [Харків] 25-26 жовт. 2001 р. / Редкол.: Сташис В. В. (голов. ред.) та ін. К.-Х.: «Юрінком Інтер», 2002. 272 с.
10. Панов М. І. Понятійний апарат кримінального права та його наукове і практичне значення. Харків : Право, 2018. 48 с.
11. Правова система України : історія, стан та перспективи : у 5 т. / В. В. Сташис, А. П. Закалюк, В. В. Голина та ред. / В. Я. Тацій (голова редкол. вид.). Т. 5 : Кримінально-правові науки. Актуальні проблеми боротьби зі злочинністю в Україні. Х. : Право, 2008. 839 с.
12. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави : теоретичні, історичні та правові проблеми. К. : Атіка, 2005. 331 с.
13. Хавронюк М. І. Історія кримінального права європейських країн : монографія. К. : Істина, 2006. 192 с.
14. Харитонова О. В. Кримінально-правові погляди О. Ф. Кістяківського : наукова спадщина та її значення для сучасних кримінально-правових досліджень : монографія. Х. : Право, 2010. 251 с.
15. Хохлова І. В., Шем'яков О. П. Кримінальне право зарубіжних країн (в питаннях та відповідях) : Навчальний посібник. : Центр навчальної літератури, 2006. 256 с.

16. Чугунніков І. І. До питання про предмет кримінально-правового регулювання. *Вісник Верховного Суду України*. 2000. № 6. С. 45-48.
17. Шапченко С. Д. Принцип верховенства права і Кримінальний кодекс України 2001 року : деякі теоретичні, законодавчі та правозастосовчі проблеми. *Законодавство України : Науково-практичні коментарі*. 2002. № 5. С. 85-92.

До теми 1.2. Джерела кримінального права України

1. Блум М. И., Тилле А. А. Обратная сила закона. Действие советского уголовного закона во времени. М. : Юрид. лит., 1969. 136 с.
2. Брайнин Я. М. Уголовный закон и его применение. М. : Юрид. лит., 1967. 270 с.
3. Грищук В. К. Кодифікація кримінального законодавства України : проблеми історії і методології. Л. : Світ, 1992. 166 с.
4. Загиней З. А. Кримінально-правова герменевтика: монографія. К. : Видавничий дім «АртЕк», 2015. 380 с.
5. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах, 1959 рік, та Додатковий протокол 1978 року до Конвенції. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. С. 346-360.
6. Європейська конвенція про видачу правопорушників, 1957 рік, Додатковий протокол 1975 року та Другий додатковий протокол 1978 року до Конвенції. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. С. 324-343.
7. Кістяківський О. Ф. Елементарний підручник загального кримінального права з детальним викладом засад російського кримінального законодавства. Загальна частина. 3-вид. передрук. Репр. вид. К.: Вид. Паливода А. В., 2009. 906 с.
8. Конвенция о правовой помощи и правовых отношениях по гражданским, семейным и уголовным делам (Кишинев, 7 октября 2002 года). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_619 (дата звернення: 18.06.2020 р.)
9. Конвенція про захист прав людини та основних свобод від 4 листопада 1950 року. *Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі*. К., 1999. Вип. 1. С. 25-42.
10. Лихова С. Я. Актуальні проблеми співвідношення поняття «кримінальний закон» та інших джерел кримінального права (відповідно до проекту КК України). *Законодавство України : проблеми та перспективи*. К., 2002. Вип. 2. С. 22-26.
11. Михайленко П. П. Нариси з історії кримінального законодавства Української РСР / Б. М. Бабій (відп. ред.). К.: АН УРСР, 1959. 438 с.
12. Навроцький В. О. Наступність кримінального законодавства України. К., 2001.
13. Огородник А. Оціночні поняття в структурі норм кримінального права. *Право України*. 2000. № 1. С. 103-108.
14. Панов М. І. Джерела кримінального права: поняття, види, правове значення. *Право України*. 2017. № 6. С. 80-85.
15. Пономаренко Ю. А. Чинність і дія кримінального закону в часі : Монографія. К.: Атіка, 2005. 288 с.
16. Таганцев Н. С. Русское уголовное право : Лекции. Часть общая ; Т. 1. М. : Наука, 1994. 380 с. ; Т. 2. М.: Наука, 1994. 393 с.
17. Права, за якими судиться малоросійський народ. 1743. Відповід. ред. Ю. С.

Шемшученко. НАН України. К., 1997. 549 с.

18. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статті 58 Конституції України, статей 6, 81 Кримінального кодексу України (справа про зворотню дію кримінального закону в часі) від 19.04.2000 р. № 6-рп/2000. *Офіційний вісник України*. 2000. № 39. Ст. 1662.

До теми 1.3. Поняття та підстави кримінальної відповідальності

1. Багрий-Шахматов Л. В. Социально-правовые проблемы уголовной ответственности и формы ее реализации. Одесса : Юрид. лит., 2000. 412 с.
2. Брайнин Я. М. Уголовная ответственность и ее основание в советском уголовном праве. М. : Юрид. лит., 1963. 275 с.
3. Грищук В. К. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини : монографія. Хмельницький : Хмельницький ун-т управління та права, 2012. 736 с.
4. Коржанський М. Й. Проблеми кримінального права. Монографія. Д.: Юрид. акад. мін-ва внутр. справ, 2003. 200 с.
5. Кругликов Л. Л., Васильевский А. В. Дифференциация ответственности в уголовном праве. СПб. : Юрид. центр Пресс, 2003. 298 с.
6. Малахов В. П. Основания уголовной ответственности. К. : Укр. акад. внутр. дел. 1994. 192 с.
7. Меркулова В. О. Кримінальна відповідальність : окремі теоретичні та соціально-правові аспекти : монографія. О. : ОЮІ ХНУВС, 2007. 224 с.
8. Пащенко О. О. Соціальна обумовленість закону про кримінальну відповідальність : монографія. Харків: Юрайт, 2018. 446 с.
9. Савченко А. В., Шуляк Ю. Л. Кримінальне право України. Загальна частина (у схематичних діаграмах) : посібник / За заг. ред. к.ю.н., доц. В. В. Чернея. К.: Видавництво ТОВ «НВП» Інтерсервіс», 2013. 160 с.
10. Сердюк П. П. Теоретичні й методологічні проблеми сучасного кримінального права : монографія. Запоріжжя : Акцент Інвест-Трейд, 2012. 800 с.
11. Сучасне кримінальне право України : нормативно-правові документи та судово-слідча практика : Хрестоматія / Упоряд. А. В. Савченко та ін. ; за заг. ред. В. В. Кузнецова. К. : Вид. Паливода А. В., 2005.
12. Соловій Я. Щодо визначення меж кримінальної відповідальності. *Право України*. 1995. № 12. С. 52-54.

До теми 1.4. Поняття злочину та його види

1. Герцензон А. А. Понятие преступления в советском уголовном праве. М. : Госюриздат, 1955. 55 с.
2. Дурманов Н. Д. Понятие преступления. М. ; Л. : Изд-во Академии наук СССР, 1948. 311 с.
3. Клименко В. Класифікація злочинів у кримінальному законодавстві. *Юридичний вісник України*. 2001. 9-15 черв. № 23 (311). С. 5.
4. Кривоченко Л. М. Класифікація злочинів за ступенем тяжкості у Кримінальному кодексі України : монографія. К.: Юрінком Інтер, 2010. 120 с.
5. Кривошеин П. К. Преступление : Историческое исследование. К. : УАВД, 1993. 72 с.

6. Козлов А. П. Понятие преступления. СПб. : Изд-во «Юрид. центр Пресс», 2004. 819 с.
7. Микитчик О. В. Філософія злочину : монографія. К.: Київський нац. ун-т внутр. справ, 2006. 188 с.
8. Основания уголовно-правового запрета : Криминализация и декриминализация / В. Н. Кудрявцев и др., А. М. Яковлев (отв. ред.). М. : Наука, 1982. 303 с.
9. Севастьянова Т. Є. Кримінально-правова характеристика взаємозв'язку понять малозначності діяння та декриміналізації протиправних посягань. Держава і право. 2001. № 12. С. 492-495.
10. Чубарев В. Л. Тяжкість злочинного діяння. К.: Вища шк., 1992. 168 с.

До теми 2.1. Склад злочину та кваліфікація злочинів

1. Андрушко П. П. Кваліфікація злочинів : поняття та види. *Вісник прокуратури*. 2003. № 12. С. 48-55.
2. Брайнін Я. М. Основні питання загального вчення про склад злочину. К. : Вид-во Київського ун-ту, 1964. 189 с.
3. Бурчак Ф. Г. Квалификация преступлений. К. : Политиздат Украины, 1985. 120 с.
4. Кваліфікація злочинів : навч. посіб. / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. К. : Істина, 2010. 430 с.
5. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів : навч. посіб. К. : Атіка, 2002. 640 с.
6. Козлов А. П. Общая теория квалификации преступлений : учеб. пособие. Красноярск : Изд-во КрасГАУ, 2010. 604 с.
7. Кудрявцев В. Н. Общая теория квалификации преступлений. М. : Юристь, 1999. 304 с.
8. Куринов Б. А. Научные основы квалификации преступлений : учеб. пособие М. : Изд-во МГУ, 1984. 181 с.
9. Маляренко В. Т. Про кваліфікацію діяння при порушенні кримінальної справи. *Вісник Верховного Суду України*. 2000. № 5. С. 39-43.
10. Марін О. К. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм : монографія. К. : Атіка, 2003. 224 с.
11. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації : навч. посібник. К. : Юрінком Інтер, 2009. 512 с.
12. Строган А. Ю. Склад злочину як підстава кримінальної відповідальності : навч. посіб. К. : Атіка, 2007. 424 с.
13. Тарарухин С. А. Квалификация преступлений в судебной и следственной практике. К. : Юринком, 1995. 208 с.
14. Трайнин А. Н. Общее учение о составе преступления. М. : Госюриздат, 1957. 363 с.
15. Кузнецов В. В., Савченко А. В. Теорія кваліфікації злочинів : підручник. 4-те вид., перероб. К. : Алерта, 2012.
16. Марітчак Т. М. Помилки у кваліфікації злочинів / В. О. Навроцький (наук. ред.). К. : Атіка, 2004. 186 с.

До теми 2.2. Об'єкт злочину

1. Коржанський М. Й. Об'єкт і предмет злочину. Д. : Ліра ЛТД, 2005. 252 с.
2. Коржанский М. И. Предмет преступления (понятие, виды и значение для квалификации) : учебное пособие. Волгоград : МВД СССР. Высшая следственная школа. НИИ и РИО, 1976. 56 с.

3. Никифоров Б. С. Объект преступления по советскому уголовному праву. М. : Госюриздат, 1960. 229 с.
4. Новоселов Г. П. Учение об объекте преступления. Методологические аспекты. М. : Изд-во НОРМА, 2001. 208 с.
5. Музыка А. А., Лащук Є. В. Предмет злочину : теоретичні основи пізнання : монографія. К. : ПАЛИВОДА А. В., 2011. 192 с.
6. Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження) / за заг. ред. Ю. В. Бауліна, В. І. Борисова. Х. : Вид-во Кроссруд, 2008.
7. Сенаторов М. В. Потерпілий від злочину в кримінальному праві / В. І. Борисов (ред.). Х. : Право, 2006. 208 с.
8. Тацій В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві : монографія. Х. : Право, 2016. 256 с.
9. Фесенко Є. В. Об'єкт злочину під кутом зору теорії цінностей, а також опонентів цієї концепції. *Адвокат*. 2003. № 6. С. 9-12.

До теми 2.3. Об'єктивна сторона злочину

1. Берзін П. С. Злочинні наслідки : поняття, основні різновиди, кримінально-правове значення : монографія. К. : Дакор, 2009. 736 с.
2. Берзін П. С. Грошові обчислення в кримінальному праві України : навч. посіб. К. : Вид. Паливода А. В., 2009. 116 с.
3. Зелинский А. Ф. Понятие «преступная деятельность» *Советское государство и право*, 1978. № 10. С. 98-100.
4. Ковалев М. И., Васьков А. А. Причинная связь в советском уголовном праве. М. : Госюриздат, 1958. 72 с.
5. Кудрявцев В. Н. Объективная сторона преступления. М.: Госюриздат, 1960. 244 с.
6. Малинин В. Б. Причинная связь в уголовном праве. СПб.: Изд-во «Юрид. центр Пресс», 2000. 316 с.
7. Мошкош Я. Зміст та об'єктивні форми злочинної дії. *Право України*. 1996. № 11. С. 53-57.
8. Музыка А. А., Багиров С. Р. Причинная связь : уголовно-правовой очерк. Хмельницкий : Изд-во Хмельницкого ун-та управления и права, 2009. 112 с.
9. Панов Н. И. Способ совершения преступления и уголовная ответственность. Х. : Вища шк., 1982. 161 с.
10. Сичов П. Обстановка вчинення злочину: проблемні питання. *Право України*. 1998. № 6. С. 106-107.
11. Тимейко Г. В. Общее учение об объективной стороне преступления. Ростов-на-Дону : Изд-во Ростовского ун-та, 1977. 215 с.
12. Церетели Т. В. Причинная связь в уголовном праве. М. : Госюриздат, 1963. 383 с.
13. Ярмиш Н. М. Дія як ознака об'єктивної сторони злочину (проблеми психологічної характеристики). Х. : Основа, 1999. 84 с.
14. Ярмыш Н. Н. Теоретические проблемы причинно-следственной связи в уголовном праве (философско-правовой анализ). Х. : Право, 2003. 512 с.

До теми 2.4. Суб'єкт злочину

1. Гріщук В. К., Пасека О. Ф. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: міжнародний досвід та основні теоретичні підходи: наук.-практ. посіб. К. : Юринком Інтер, 2017. 296 с.
2. Бурдін В. М. Осудність та неосудність (кримінально-правове дослідження) : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 780 с.
3. Дагель П. С. Учение о личности преступника в советском уголовном праве : учеб. пособие. Владивосток, 1970. 132 с.
4. Зайцев О. В. Обмежена осудність у кримінальному праві України : монографія. Харків : Майдан, 2007. 240 с.
5. Клименко В. А., Первомайський В. Б., Приходько Т. М. Обмежена осудність : поняття, критерії та примусове лікування: монографія. К. : Атіка, 2011. 180 с.
6. Лень В. В. Осудність у кримінальному праві і законодавстві : монографія. Д.: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2008. 180 с.
7. Магарін М. С., Бараненко Д. В. Суб'єкт злочину за новим кримінальним законодавством України ; під ред. Є. Л. Стрельцова. О. : Астропринт, 2001. 104 с.
8. Мельник В. До проблеми обмеженої осудності. *Право України*. 1999. № 1. С. 102-105.
9. Мірошніченко Н., Орловська Н. Обмежена осудність та її законодавче вирішення. *Право України*. 1997. № 7. С. 23-24, 29.
10. Мороз В. Про юридичну оцінку суспільно небезпечних вчинків, скоєних підлітками віком від 11 до 14 років. *Право України*. 1999. № 9. С. 72-75.
11. Приходько Т. Н. Проблемы уменьшенной вменяемости в уголовном праве. О. : Маяк, 1998. 54 с.
12. Приходько Т. Фізіологічний афект – одна з підстав визнання особи обмежено осудною. *Право України*. 2001. № 1. С. 53-55.
13. Смітєнко В., Агафонов Г. Відповідальність юридичних осіб – нагальна потреба кримінально-правового регулювання. *Голос України*. 1996. 5 берез. (№ 43). С. 9.
14. Терентьев В. И. Уголовная ответственность специального субъекта преступления по уголовному праву Украины. Николаев, 2004. 190 с.
15. Трахтеров В. С. Вменяемость и невменяемость в уголовном праве (исторический очерк) : учеб. пособие. Х. : УЮА, 1992. 83 с.
16. Устименко В. В. Специальный субъект преступления. Х.: Высш. шк. Изд-во при ХГУ, 1989. 104 с.

До теми 2.5. Суб'єктивна сторона злочину

1. Авраменко О. В. Стан сильного душевного хвилювання за кримінальним правом України : монографія. Л. : ЛДУВС, 2009. 244 с.
2. Вереша Р. В. Вина у кримінальному праві : навчально-методичний вимір : навч. посіб. К. : Атіка, 2006. 408 с.
3. Вереша Р. В. Суб'єктивні елементи підстави кримінальної відповідальності: Підручник. К. : Атіка, 2006. 740 с.
4. Вереша Р. В. Теоретико-прикладні аспекти суб'єктивної сторони складу злочину: монографія. К. : Алерта, 2017 568 с.
5. Волков Б. С. Мотив и квалификация преступлений. Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1968. 166 с.

6. Волков Б. С. Проблема воли и уголовная ответственность. Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1965. 135 с.
7. Воробей П. А. Теорія і практика кримінально-правового ставлення в вину : монографія. К. : Вид-во НАВС України, 1997. 184 с.
8. Зелинский А. Ф. Осознаваемое и неосознаваемое в преступном поведении. Х. : Вища шк., 1986.
9. Осика І., Сафронов С. Доказування мотиву та цілі як ознак суб'єктивної сторони злочину. *Право України*. 1997. № 3. С. 51-52.
10. Савченко А. В. Мотив і мотивація злочину : монографія. К. : Атіка, 2002. 144 с.
11. Тарарухин С. А. Установление мотива и квалификация преступления. К. : Вища шк., 1977. 151 с.
12. Тузов А. П. К вопросу о преступной мотивации. *Радянське право*, 1972. № 7.
13. Тузов А. П., Тузов Д. А. Неусвідомлене в механізмі антигромадської поведінки. *Право України*. 1999. № 8. С. 86-90.
14. Якушин В. А. Ошибка и ее уголовно-правовое значение. Казань : Изд-во Казанского ун-та, 1988. 128 с.

До теми 2.6. Стадії злочину

1. Горностай А. В. Кримінальна відповідальність за замах на злочин : монографія. Х. : Юрайт, 2013. 332 с.
2. Дурманов Н. Д. Стадии совершения преступления по советскому уголовному праву. М. : Госюриздат, 1955. 211 с.
3. Коржанський М. Замах негідними засобами. *Юридичний вісник України*. 1996. № 1-2 (27-28), 10-17 січня. С. 3.
4. Маслак Н. В. Кримінальна відповідальність за готування до злочину : монографія. Х. : Право, 2010. 232 с.
5. Омельченко Г. Про кваліфікацію дій, пов'язаних з відмовою від повторення замаху на злочин. *Юридичний вісник України*. 1996. № 24 (50), 12-19 черв. С. 11-14.
6. Тихий В. П. Питання застосування норм Кримінального кодексу України щодо стадій злочину. *Законодавство України : Науково-практичні коментарі*. 2002. № 1.
7. Тихий В. П. Стадії вчинення злочину : конспект лекцій. Х. : НЮАУ, 1996. 30 с.
8. Цвіліховський Л. Кваліфікація дій, пов'язаних з відмовою від повторення замаху на злочин : коментар судової практики з кримінальних справ. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 1996. № 6. С. 5-6.

5.2.2. До кредитного модуля «Кримінальне право (Загальна частина) - 2»

До теми 3.1. Співучасть у злочині

1. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями : постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05/print> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Абакумова Ю. В. Інститут співучасті в кримінальному праві України : природа, сутність, сучасні проблеми визначення : монографія / Ю. В. Абакумова ; за ред. В. Г. Лукашевича. Запоріжжя : КПУ, 2012. 320 с.

3. Бурчак Ф. Г. Соучастие : социальные, криминологические и правовые проблемы. К. : Вища школа, 1986. 208 с.
4. Вознюк А. А. Кримінальна відповідальність за створення злочинних об'єднань та участь у них : монографія. Київ : ФОП Маслаков, 2018. 928 с.
5. Гуторова Н. А. Соучастие в преступлении по уголовному праву Украины : учеб. пособие. Х. : ООО Рубикон, 1997. 104 с.
6. Деякі питання провадження у справах про злочини, вчинені організованими злочинними угрупованнями. *Вісник Верховного Суду України*. 2001. С. 29-40.
7. Єфремов С. Криміналізація організованої злочинної діяльності у чинному Кримінальному кодексі України. *Право України*. 2003. № 9. С. 95-99.
8. Кваша О. Організатор злочину. Кримінально-правове та криминологічне дослідження : монографія. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 2003. 216 с.
9. Лемешко О. М. Кримінально-правова оцінка потурання вчиненню злочину. Харків. : ПП «ФІНН», 2003. 160 с.
10. Мельник М. І. Види співучасників за новим Кримінальним кодексом України. *Право України*. 2001. № 11. С. 69-74.
11. Митрофанов І. І., Слободяник Т. М. Кримінальна відповідальність осіб, які вчинили злочин у співучасті: монографія. Кременчук: Видавництво ПП Щербатих О. В., 2009. 280 с.
12. Новицький Г. В. Поняття і форми співучасті у злочині за кримінальним правом України : наук.-практ. посіб. К.: Вища школа, 2001. 96 с.
13. Шапченко С. Д. Деякі питання тлумачення та застосування статті 28 Кримінального кодексу України. *Законодавство України : Науково-практичні коментарі*. 2002. № 3. С. 116-124.
14. Христова Ю. В. Кримінальна відповідальність за групові злочини: монографія. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 168 с.

До теми 3.2. Повторність, сукупність та рецидив злочинів

1. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки : постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-10> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Бажанов М. И. Множественность преступлений по уголовному праву Украины. Х. : Право, 2000. 128 с.
3. Зінченко І. О., Тютюгін В. І. Одиначні злочини: поняття, види, кваліфікація : монографія. Х. : Вид-во «ФІНН», 2010. 256 с.
4. Зінченко І. О., Тютюгін В. І. Множинність злочинів : поняття, види, призначення покарання : монографія. Х. : «ФІНН», 2008. 336 с.
5. Колос О. В. Повторність злочинів у кримінальному праві України : монографія. Ірпінь : УДФСУ, 2018. 304 с.
6. Кривошеин П. К. Повторность в советском уголовном праве (теоретические и практические проблемы). К. : Вища школа, 1990. 159 с.
7. Марін О. К. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм : монографія. К. : Атіка, 2003. 224 с.

8. Скоков С. Рецидивна злочинність та ефективність покарання у вигляді позбавлення волі. *Право України*. 1999. № 2. С. 84, 85, 91.
9. Созанський Т. І. Кваліфікація сукупності злочинів: монографія. Львів: Львівський держ. ун-т внутр. справ, 2012. 240 с.

До теми 3.3. Обставини, що виключають злочинність діяння

1. Про судову практику у справах про необхідну оборону : постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001700-02> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Андрушко П. П. Виконання професійних та службових функцій як обставина, що виключає суспільну небезпечність чи протиправність діяння. *Проблеми правознавства*. К. : Либідь. 1991. вип. 52. С. 74-81.
3. Баулин Ю. В. Право граждан на задержание преступника. Харьков, 1986.
4. Баулін Ю. В. Обставини, які виключають злочинність діянь. Х. : Основа. 1991. 359 с.
5. Баулин Ю. В. Причинение вреда с согласия «потерпевшего» как обстоятельство, исключающее преступность деяния. Х.: Изд-во «Кроссруд», 2007. 96 с.
6. Вирішення судами питань, пов'язаних із кримінально-правовою оцінкою діянь особи, що віддала чи виконала злочинний наказ (за матеріалами узагальнення судової практики). *Вісник Верховного Суду України*. 1999. № 3. С. 33-39.
7. Володарський В. Проблемні питання необхідної оборони. *Право України*. 1998. № 11. С. 118-122.
8. Гельфанд И. А., Куц Н. Т. Необходимая оборона. К. : КВШ МВД УССР, 1962. 228 с.
9. Діденко В. П. Обставини, що виключають злочинність діяння: Лекція. К. : Українська академія внутрішніх справ, 1993. 40 с.
10. Домахин С. А. Крайняя необходимость по советскому уголовному праву. М. : Госюриздат, 1955. 79 с.
11. Дячук С. І. Виконання наказу чи розпорядження у кримінальному праві (основні поняття, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства). К. : Атіка, 2001. 176 с.
12. Козак В. Н. Вопросы теории и практики крайней необходимости. Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1981. 154 с.
13. Мисливий В. А. Крайняя необходимость як обставина, що виключає злочинність діяння у сфері дорожнього руху. *Науковий вісник Дніпроп. юрид. ін-ту МВС України*. Д. : Наука і освіта, 2002. № 2. С. 66-73.
14. Осадчий В. Співвідношення права на застосування вогнепальної зброї, спеціальних засобів, заходів фізичного впливу та права на необхідну оборону, затримання злочинця в діяльності правоохоронних органів. *Право України*. 1998. № 1. С. 69-67.
15. Осадчий В. І. Удосконалення права на необхідну оборону - підвищення рівня безпеки особи. *Проблеми кримінально-правових наук : історія, сучасність, міжнародний досвід (пам'яті професора П. П. Михайленка)* : тези доп. наук.-теорет. конф. К. : Київський нац. ун-т внутр. справ, 2009. С. 59-68.
16. Підкоритова Л. Кваліфікація перевищення меж заподіяння шкоди злочинцю при його затриманні. *Право України*. 1999. № 8. С. 65-67.

17. Примаченко В. Ф. Затримання особи, яка вчинила злочин, як обставина, що виключає злочинність діяння: Навч. посібник. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2006. 80 с.

До теми 3.4. Звільнення від кримінальної відповідальності

1. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності : постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 № 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-05/print> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності : монографія. К. : Атіка, 2004. 296 с.
3. Губська О. Амністія і помилування за українським законодавством. *Юридичний вісник України*. 2001. № 47 (335), 24-30 листопада. С. 7.
4. Житний О. О. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Х., 2004.
5. Козак О. С. Ефективність звільнення від кримінальної відповідальності в Україні : монографія. К. : Освіта України, 2009. 204 с.
6. Мандриченко Ж. В. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим : монографія / В. О. Туляков (ред.). Одеса: Фенікс, 2009. 228 с.
7. Матюшенко Р. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. *Право України*. 2002. № 8. С. 99-101.
8. Михайленко О. Звільнення від кримінальної відповідальності. *Юридичний вісник України*. 2002. № 23 (363), 8-14 черв. С. 6-7.
9. Скибицкий В. В. Освобождение от уголовной ответственности и отбывания наказания. К. : Наукова думка, 1987. 183 с.
10. Усатий Г. О. Кримінально-правовий компроміс. К.: Атіка, 2001. 128 с.
11. Хряпінський П. В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України : навч. пос. К. : Центр учбової літератури, 2008. 192 с.

До теми 4.1. Покарання та його мета

1. Безверхов А. Г., Жуков А. В. Теории наказания (в истории философской мысли) : учеб. пособие. Самара : Самарский ун-т, 2001. 48 с.
2. Денисова Т. А. Покарання: кримінально-правовий, кримінологічний та кримінально-виконавчий аналіз : монографія. Запоріжжя : КПУ, 2007. 287 с.
3. Дзигарь А. Л. Уголовные наказания: эволюция и перспективы. Краснодар : Южный ин-т менеджмента, 2001. 201 с.
4. Карпец И. И. Наказание. Социальные, правовые и криминологические проблемы. М.: Юрид. Лит., 1973. 288 с.
5. Кримінально-правові заходи в Україні : підручник / за ред. проф. О. В. Козаченка. Миколаїв: Іліон, 2015. 216 с.
6. Мельник М. Суть кримінальної відповідальності не в суворості покарання, а в його невідворотності. *Закон і бізнес*. 1998. 23 груд. (№ 53). С. 13.
7. Мицкевич А. Ф. Уголовное наказание : понятие, цели и механизмы. - СПб. : Изд-во Р. Асланова "Юрид. центр Пресс", 2005. 327 с.
8. Ной И. С. Сущность и функции наказания в советском государстве: Политико-юрид. исслед. Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1973. 192 с.
9. Полубинская С. В. Цели уголовного наказания. М.: Наука, 1990. 142 с.

10. Фролова Е. Г. Понятие наказания, его цели и система. Донецк, 1991.
11. Фролова Е. Г. Системы уголовных наказаний зарубежных стран : лекція. Донецк: ДонГУ, 1992. 172 с.

До теми 4.2. Система та види покарань

1. Єрмак О. В., Куц В. М. Конфіскація як засіб кримінально-правового регулювання. Монографія. Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2018. 232 с.
2. Костицький В. Проблеми смертної кари в Україні. *Право України*. 1997. № 3. С. 26-29.
3. Орловський О. Про застосування смертної кари на території колишнього СРСР. *Право України*. 1998. № 2. С. 70-72.
4. Попрас В. О. Штраф як вид покарання за кримінальним правом України : монографія. Х. : Право, 2009. 221 с.
5. Практика застосування судами конфіскації майна. *Вісник Верховного Суду України*. 2000. № 3. С. 13-22.
6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 24, 58, 59, 60, 93, 190-1 Кримінального кодексу України в частині, що передбачає смертну кару, від 29.12.1999 р. № 11-рп/99. *Офіційний вісник України*. 2000. № 4. Ст. 126.
7. Свида Т. О. Смертна кара як вид кримінального покарання в контексті захисту прав людини: історія та сучасність. Ужгород : Патент, 2000. 168 с.
8. Трубников В. М., Шинкарьов Ю. В. Арешт як вид кримінального покарання та особливості його застосування: монографія. Х.: Харків юридичний, 2007. 288 с.
9. Тютюгин В. И. Лишение права занимать определенные должности как вид наказания по советскому уголовному праву. Х.: Вища шк., 1982. 145 с.
10. Шапченко С. Д. Скасування смертної кари: проблем побільшало. *Юридичний вісник України*. 2000. 17-23 серпня. С. 25-29.

До теми 4.3. Призначення покарання

1. Про практику призначення судами кримінального покарання : постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03/print> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Про практику призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні: постанова Пленуму Верховного Суду України від 28.12.1996 р. № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-96> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Горбач Л. С., Колб О. Г. Загальні засади призначення кримінальних покарань в Україні : навч. посібник. Луцьк : РВВ "Вежа", 2006. 241 с.
4. Кримінальні покарання в Україні: Статистичний огляд / О. Букалов (упоряд.). Донецьк : Донецький Меморіал, 2007. 36 с.
5. Музика А. А., Горох О. П. Покарання та його застосування за злочини проти здоров'я населення: монографія. К.: ПАЛИВОДА А. В. 2012. 404 с.
6. Назимко Є. С. Інститут покарання неповнолітніх у кримінальному праві України: монографія. Донецький юридичний інститут ВС України. Донецьк: Вид-во «Ноулідж». 2014. 370 с.

7. Овчаренко Д. А. Покарання як соціальне та правове явище: філософсько-правові аспекти: монографія. К.: ПАЛИВОДА А. В., 2015. 266 с.
8. Омельченко Г. Неправильне застосування закону або призначення невідомого покарання. *Юридичний вісник України*. 1996. № 34 (60), 22-28 серп. С. 29-31.
9. Полтавець В. В. Загальні засади призначення покарання за кримінальним законодавством України. Луганськ : РВВ ЛАВС, 2005. 240 с.
10. Хоменко М. Г., Гаврилова Л. В., Солоткий С. А. Практика призначення судами кримінального покарання. *Вісник Верховного Суду України*. 2002. № 5. С. 53-60.
11. Энциклопедия уголовного права / С. А. Велиев, А. В. Савенков, Л. Л. Кругликов и др. ; В. Б. Малинин (отв. ред.). Т. 9 : Назначение наказания. СПб. : Издание проф. Малинина, 2008. 911 с.

До теми 4.4. Звільнення від покарання та його відбування

1. Про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання і заміну невідбутої частини покарання більш м'яким : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-02> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Про застосування амністії в Україні : Закон України від 01.10.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/96-%D0%B2%D1%80/print> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Про практику застосування судами законодавства про звільнення від відбуття покарання засуджених, які захворіли на тяжку хворобу : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28.09.1973р. № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-73> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Положення про порядок здійснення помилування : Указ Президента України від 21.04.2015 р. № 223. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223/2015> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
5. Горох О. П. Сучасні кримінально-правові проблеми звільнення від покарання та його відбування : монографія. Київ: ВД «Дакор». 2019. 676 с.
6. Письменський Є. О. Звільнення від покарання та його відбування: проблеми кримінального законодавства та практики його застосування : монографія. Луганськ : ТОВ «Віртуальна реальність», 2011. 388 с.

До теми 4.5. Судимість

1. Про практику застосування судами України законодавства про погашення і зняття судимості : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.12.2003 р. № 16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0016700-03> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Голіна В. В. Судимість: монографія. Х.: Харків юридичний., 2006. 383 с.
3. Письменський Є. О. Інститут судимості в кримінальному праві України : монографія. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2008. 216 с.
4. Расюк А. О. Судимість та правові наслідки її реалізації. *Вісник академії адвокатури України*. Число 2 (15). 2009. С.102-108.
5. Тютюгин В. Некоторые вопросы погашения судимости. *Советская юстиция*. 1984. № 9. С. 14-15.

До теми 4.6. Обмежувальні заходи

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція)

- : довідник для членів парламенту / Парламентська мережа «Жінки вільні від насильства». URL: <https://rm.coe.int/1680096e45> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами : Закон України від 06.12.2017 р. № 2227-19. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19/paran6#n6> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  3. Блага А. Б. Насильство як правова категорія. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 3. С. 285-292. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2013_3_39 (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  4. Яценко А. Н. Обмежувальні заходи, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство: порівняльний аналіз кримінального законодавства України й окремих європейських країн. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2018. № 2 (19). С. 35-44.
  5. Крикливець Д. Є. Обмежувальні заходи за Кримінальним кодексом України: перспективи застосування. *Порівняльно-аналітичне право*. № 2. 2018. С. 298-301. URL: http://pap.in.ua/2_2018/89.pdf (дата звернення: 18.06.2020 р.)

До теми 4.7. Інші заходи кримінально-правового характеру

1. Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 03.06.2005 р. № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-05> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15.05.2006 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-06> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Бурдін В. М. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні. К.: Атіка. 2004. 240 с.
4. Лень В. В., Книга М. М. Примусові заходи медичного характеру : історія, стан, тенденції. Запоріжжя: Дніпровський металург, 2010. 212 с.
5. Музика А. А. Примусові заходи медичного і виховного характеру. К. : НАВС України, 1997. 127 с.
6. Юношев О. В. Примусове лікування від наркоманії : за і проти (кримінально-правове та кримінологічне дослідження) : монографія. Донецьк : ДЮІ ЛДУВС, 2007. 256 с.

До теми 4.8. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб

1. Грещук В. К., Пасека О. Ф. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: міжнародний досвід та основні теоретичні підходи: наук.-практ. посіб. Київ: Юринком Інтер, 2017. 296 с.
2. Дудоров О. О. Проблеми юридичної особи як суб'єкта злочину та її вирішення у проектах КК України. *Вісник Академії правових наук України*. Х. : Право. 1999. вип. 2 (17). С. 133-142.
3. Осадчий В. І., Кісілюк Є. М. Проблеми встановлення кримінальної

відповідальності юридичних осіб. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Теоретично-прикладні проблеми протидії організованій злочинності та злочинам терористичної спрямованості»*. Львів. юрид. ін-т, 8-9 квітня 2005 року. 2005. Ч. 1. С. 64-71.

4. Пономаренко Ю. А. Юридична особа як суб'єкт кримінальної відповідальності. *Актуальні проблеми правознавства України*. Х. : Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, 1996. С. 57-58.
5. Савченко А. В. Юридична особа як суб'єкт злочину : Питання реформування кримінального законодавства. *Реформування правової системи України : Проблеми і перспективи розвитку в контексті європейських інтеграційних процесів*. Міжнародна науково-практична конференція. Збірник наукових праць. К. : Національна академія управління, 2004. Ч. 2. С. 464-469.
6. Смітєнко В., Агафонов Г. Відповідальність юридичних осіб - нагальна потреба кримінально-правового регулювання. *Голос України*. 1996. 5 берез. (№ 43). С. 9.

До теми 4.9. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх

1. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : Закон України від 24.01.1994 р. *Відом. Верховної Ради України*. 1995. № 6. Ст. 35.
2. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх : постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va005700-04/print> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру : постанова Пленуму Верховного Суду України від 15.05.2006 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-06/print> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2004 р. № 2.
5. Бурдін В. М. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні : монографія. К. : Атіка, 2004. 240 с.
6. Кравченко О. Питання, що виникають у судовій практиці по застосуванню до неповнолітніх примусових заходів виховного характеру. *Право України*. 1999. № 10. С. 29-30.
7. Музика А. А. Примусові заходи медичного і виховного характеру. К. : НАВС України, 1997. 127 с.
8. Назимко Є. С. Інститут покарання неповнолітніх у кримінальному праві України (нарис з методології дослідження) : монографія. Донецький юридичний інститут МВС України. Донецьк : Вид-во «Ноулідж», 2014. 370 с.
9. Юзікова Н. С. Проблема кримінально-правового захисту інтересів неповнолітніх. Дн.: Дніпроп. ун-т. 1999. 171 с.
10. Ягодинський В. Вирішення кримінальних справ про суспільно небезпечні діяння, вчинені особами, які не досягли віку кримінальної відповідальності. *Право України*. 2001. № 11. С. 92-95.

5.2.3. До кредитного модуля «Кримінальне право (Особлива частина)»

До теми 1.1. Поняття та загальна характеристика Особливої частини кримінального права України. Теоретичні основи кваліфікації злочинів

1. Актуальні проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / За заг. ред. В. В.Топчія; наук. ред. В. І. Антипов, Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 896 с.
2. Андрушко П. П. Кваліфікація злочинів : поняття та види. *Вісник прокуратури*. 2003. № 12. С. 48-55.
3. Бурчак Ф. Г. Квалификация преступлений. К. : Политиздат Украины, 1985. 120 с.
4. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів. Навч. посіб. Видання 3-тє, доповн. та переробл. К. : Атіка, 2007. 592 с.
5. Кваліфікація злочинів : Навч. посіб. / За ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського: К. : Істина, 2010. 430 с.
6. Козлов А. П. Общая теория квалификации преступлений : учеб. пособие. Красноярск : Изд-во КрасГАУ, 2010. 604 с.
7. Кудрявцев В. Н. Общая теория квалификации преступлений. М. : Юристь, 1999. 304 с.
8. Куринов Б. А. Научные основы квалификации преступлений : учеб. пособие М.: Изд-во МГУ, 1984. 181 с.
9. Маляренко В. Т. Про кваліфікацію діяння при порушенні кримінальної справи. *Вісник Верховного Суду України*. 2000. № 5. С. 39-43.
10. Марін О. К. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм : монографія. К. : Атіка, 2003. 224 с.
11. Навроцький В. О. Теоретичні проблеми кримінально-правової кваліфікації. К. : Атіка, 1999. 418 с.
12. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2009. 512 с.
13. Марітчак Т. М. Помилки у кваліфікації злочинів / Навроцький (наук. ред.). К. : Атіка, 2004. 186 с.
14. Панов М. І. Загальні засади кваліфікацій злочинів : лекція. Харків: Право, 2016. 104 с.
15. Панов М. І. Кваліфікація злочинів : навч. посіб. / Г. М. Анісімов, О. О. Володіна, І. О. Зінченко та ін. ; за заг. ред. М. І. Панова. Харків: Право, 2016. 356 с.
16. Тарарухин С. А. Квалификация преступлений в судебной и следственной практике. К. : Юринком, 1995. 208 с.

До теми 1.2. Злочини проти основ національної безпеки України

1. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Звід відомостей, що становлять державну таємницю України (ЗВДТ): наказ Служби безпеки України від 12.08.2005 р. № 440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-05> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19> (дата звернення: 18.06.2020 р.)

5. Про розвідувальні органи України : Закон України від 22.03.2001 р. № 2331-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2331-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
6. Бантишев О. Ф., Шамара О. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України (проблеми кваліфікації): монографія. 3-є вид., перероб. та доп. Луганськ : ТОВ «Віртуальна реальність», 2014. 198 с.
7. Бантышев А. Ф. Уголовная ответственность за особо опасные преступления против государства (основы квалификации) : Монография. К. : Изд-во Нац. акад. СБУ, 2000. 135 с.
8. Дьяков С. Б., Игнатьев А. А., Карпушин М. П. Ответственность за государственные преступления. М., 1988. 222 с.
9. Звонарьов О. Ю. Кримінальна відповідальність за посягання на життя державного чи громадського діяча. Донецьк: ТОВ "Юго-Восток Лтд", 2005. 120 с.
10. Ліпкан В. А., Діордіца І. В. Національна безпека України: кримінально-правова охорона: навч. посіб. К. : КНТ, 2007. 292 с.
11. Шлапаченко В. М. Кримінальна відповідальність за шпигунство в законодавстві України: історичний аспект : навч. посіб. К. : НА СБУ, 2007. 78 с.

До теми 1.3. Злочини проти життя та здоров'я особи

1. Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ : Закон України в ред. від 23.12.2010 р. № 2861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155/98-%D0%B2%D1%80/print> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Про захист населення від інфекційних хвороб : Закон України від 06.04.2000 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Порядок надання комплексної медичної допомоги вагітній жінці під час небажаної вагітності, форм первинної облікової документації та інструкції щодо їх заповнення штучного переривання вагітності, форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.05.2013 р. № 423. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-13> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Про встановлення діагностичних критеріїв смерті мозку та процедури констатації моменту смерті людини : наказ МОЗ України від 23.09.2013 р. № 821. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1757-13> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
5. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
6. Про організацію роботи фізичних осіб-підприємців, які займаються народною медициною (цілительством) : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 16.03.2016 р. № 189. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0491-16/print> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
7. Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ : Закон України від 12.12.1991 р. № 1972-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1972-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
8. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95> (дата звернення: 18.06.2020 р.)

9. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині : Закон України від 07.05.2018 р. № 2427-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
10. Про судову практику у справах про необхідну оборону : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 р. № 1. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001700-02/print> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
11. Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.02.2003 р. № 2. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
12. Алфьоров С. М., Шаблистий В. В. Кримінальна відповідальність за погрози застосуванням фізичного насильства : Монографія. Запоріжжя: ФОП Зеленкевич Л. П. 2011. 212 с.
13. Байда А. А. Уголовная ответственность за незаконную лечебную деятельность : монография. Х. : Одиссей, 2009. 319 с.
14. Байлов А. Посягательство на личность в состоянии аффекта по УК РФ и УК Украины. *Законность*. 2002. № 8. С. 40-41.
15. Борисов В. И., Куц В. Н. Преступления против жизни и здоровья: вопросы квалификации. Х. : КОНСУМ, 1995. 104 с.
16. Бородин С. В., Глушков В. А. Уголовно-правовые проблемы эвтаназии. *Советская юстиция*. 1992. № № 9, 10.
17. Глушков В. А. Ответственность за преступления в области здравоохранения. К. : Наук. думка, 1987. 200 с.
18. Гороховська О. В. Вбивство через необережність: проблеми кримінальної відповідальності : монографія. К. : Видавець Паливода А. В., 2007. 180 с.
19. Гринчак С. В. Кримінальна відповідальність за незаконну трансплантацію органів або тканин людини : монографія / наук. ред. Л. В. Дорош. Х. : Право, 2011. 296 с.
20. Катеринчук К. В. Злочини проти здоров'я: проблеми кримінально-правової теорії та практики : монографія. К. : ФОП Маслаков, 2018. 408 с.
21. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів проти особи та власності. К. : Юрінком, 1996. 144 с.
22. Мамчур В. Проблема визначення поняття вбивства в кримінальному праві України. *Право України*. 1999. № 3. С. 71-73.
23. Остапенко Л. Відмежування умисного вбивства від завідомого залишення без допомоги матір'ю своєї новонародженої дитини. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 1. С. 113-117.
24. Пилипчик П., Мельник М. Проблеми кваліфікації умисного вбивства, вчиненого на замовлення. *Право України*. 1999. № 2. С. 31-35.
25. Сташис В. В., Бажанов М. И. Личность под охраной уголовного закона. Симферополь : Таврида. 236 с.
26. Старко О. Л. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (кримінально-правове та кримінологічне дослідження) : монографія. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. 185 с.
27. Чеботарева Г. В. Уголовно-правовые проблемы трансплантации органов и тканей человека и донорства крови в Украине. К. : КНЭУ, 2006. 180 с.
28. Шишкова С. Установление «внезапно возникшего сильного душевного волнения (аффекта)». *Законность*. 2002. № 11. С. 24-28.

До теми 1.4. Злочини проти волі, честі та гідності особи

1. Про психіатричну допомогу : Закон України від 22.02.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року; Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію; Протокол проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітря, що доповнює Конвенцію / Winrock International; Жіночий консорціум України / С. С. Єжов (ред.). К., 2003. 56 с.
3. Акімов М. Відмежування захоплення заручників від незаконного позбавлення волі та викрадення людини. *Вісник прокуратури*. 2002. № 2. С. 33-37.
4. Акімов М. Кримінальна відповідальність за захоплення заручників. *Право України*. 2002. № 3. С. 150-154.
5. Актуальні питання запобігання і протидії торгівлі людьми: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. X. : Права людини, 2010. 220 с.
6. Володіна О. О. Кримінальна відповідальність за викрадення людини: Монографія. X. : СПД-ФО Чальцев О. В., 2005, 221 с.
7. Борисов В. І. Злочини проти волі, честі та гідності особи. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості: (Лекція 6 та 7). X. : Видавець ФОП Вапнярчук Н. М., 2008. 32 с.
8. Діяльність органів внутрішніх справ з протидії торгівлі людьми : Навч. посібник / Куц В. М. та ін. X. : ТОВ "Прометей-Прес", 2004. 268 с.
9. Збірка матеріалів з питань боротьби з торгівлею жінками та дітьми. Кн. 1 / Підготовлена Відділом Радника з юридичних питань посольства США в Україні. Червень 2000 р. К., 2000. 364 с.
10. Злочини проти особистої волі людини. *Міжнародний науково-практичний семінар: Зб. матеріалів* / В. В. Сташис (гол.ред.). X. : Книжкове видавництво "Лествиця Марії", 2002. 240 с.
11. Кримінальна відповідальність за експлуатацію дітей : монографія / Д. О.Калмиков; за ред. д-р юрид. наук, проф. М. І. Хавронюк; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2012. 560 с.
12. Лизогуб Я. Г. Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми або іншу незаконну угоду щодо передачі людини : Монографія. Луганськ, РВВ ЛАВС, 2003. 204 с.
13. Лизогуб Я. Г., Яценко С. С. Протидія торгівлі людьми: аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства : Навч. посіб. / С. С. Яценко (наук.ред.). К. : Атіка, 2005. 240 с.
14. Лисенко І. Кримінально-правовий захист дітей від експлуатації. *Право України*. 2002. № 4. С. 65-69.
15. Навчальний посібник у сфері протидії торгівлі людьми для суддів та прокурорів: ознайомчі матеріали для держав-членів ЄС, асоційованих членів і держав-кандидатів на вступ / Зільке Альберт (редкол.). К.: Видавництво КіМ, 2007. 216 с.
16. Наден О. В. Торгівля жінками як кримінально-правова та соціальна проблема сучасності: Монографія. К.: Атіка, 2004. 288 с.
17. Нелегальна міграція та торгівля жінками у міжнародно-правовому аспекті. У 2 кн. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київський ун-т

- права, Нац. академія внутрішніх справ України, 2001. Кн. перша. 1012 с.; Кн. друга. 772 с.
18. Орлеан А. М. Кримінально-правова характеристика торгівлі людьми. Х. : СІМ, 2005. 180 с.
  19. Протидія організованій злочинності у сфері торгівлі людьми / Н. О. Гуторова, В. І. Борисов (заг.ред.). Х. : Одісей, 2005. 288 с.
  20. Протидія торгівлі людьми в Україні: матеріали для практичного використання працівниками правоохоронних органів та суддями / Васильєва М. О. та ін. К. : Тютюкін, 2009. 112 с.
  21. Торгівля людьми в Україні: оцінка заходів, спрямованих на протидію / Луценко Є., Матіяшек Л., Шваб І., Сканлан Шивон. К., 2004. 248 с.
  22. Трудова міграція та протидія торгівлі людьми: законодавчі та нормативні акти: інформ.-аналіт. довідник / О. М. Бандурка (ред.), М. В. Губко (уклад.), К. Б. Левченко (ред.), М. В. Євсюкова (уклад.). К. : Юрисконсульт, 2006. 350 с.
  23. Хавелан Рулон, Війєрс Маріан. Огляд законодавства про боротьбу з торгівлею людьми в Україні: Доповідь розроблено на запит Міжнародної організації з міграції. Липень-серпень 2001 р. К., 2001. 95 с.

До теми 1.5. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

1. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 р. № 5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-08> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Александров Ю. В. Уголовная ответственность за изнасилование : Учеб. пособие. К., 1968. 84 с.
3. Александров Ю. Злочини проти статевої свободи. *Юридичний вісник України*. 2002. № 14.
4. Брич Л. П. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи за законодавством України. Л. : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2010. 84 с.
5. Дудоров О. О. Кримінально-правова характеристика злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи: [наук.-практ. пос.] / О. О. Дудоров; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2011. 352 с.
6. Мачужак Я. В. Відповідальність за статеві злочини та інші сексуальні зловживання щодо малолітніх і неповнолітніх. *Вісник Верховного Суду України*. 1997. № 3. С. 52-60.
7. Паневін О. Усунути помилки в справах про статеві злочини. *Право України*. 1992. № 10. С. 28-31.
8. Сафонов В. Н., Свидлов Н. М. Вопросы квалификации половых преступлений. К., 1978.
9. Свиридов Б. Кримінальна відповідальність за злочини проти статевої недоторканості особи. *Право України*. 1999. № 5. С. 74-75.
10. Синекий О. В. Психолого-правові проблеми кримінальної сексопатології. Вступ до криміноперверсології: монографія. Х. : Право, 2009. 752 с.
11. Чмут С. В., Хряпінський П. В. Кримінальна відповідальність за статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості: Монографія. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2011. 184 с.

12. Чуприков А. П., Цупрык В. М. Сексуальные преступления: Пособие. К., 2000. 180 с.
13. Шеремет А. П. Злочини проти статевої свободи: монографія. Чернівці : Наші книги, 2008. 216 с.

До теми 1.6. Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина

1. Європейская конвенция прав человека. *Основные документы Организации Объединенных Наций, Документы Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе и Документы Совета Европы о правах человека.* Варшава : Изд-во ОБСЕ/БДИПЧ, 1997. С. 127-134.
2. Європейська конвенція про захист прав й основних свобод людини, 1950 р. *Права людини в документах Ради Європи.* Амстердам. К., 1996.
3. Загальна декларація прав людини 1948 р. *Права людини в документах Ради Європи.* Амстердам. К., 1996.
4. Міжнародний пакт про громадські й політичні права. 1966 р. *Відомості Верховної Ради УРСР.* 1976. № 25. Ст. 198.
5. Основи законодавства про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
6. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
7. Положення про дитячий будинок сімейного типу: постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 р. № 564. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
8. Положення про прийомну сім'ю: постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 р. № 565. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-2002-%D0%BF/print> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
9. Порядок провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей : постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2008 р. № 905. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2008-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
10. Правила опіки та піклування : наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України від 26.05.1999 р. № 34/166/131/88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0387-99> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
11. Про авторське право й суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
12. Про видавничу справу: Закон України від 05.06.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
13. Про вищу освіту: Закон України від 31.07.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
14. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів: Закон України від 23.09.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
15. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)

16. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
17. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
18. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-ХІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.).
19. Про оплату праці : Закон України від 24.03.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
20. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
21. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. в редакції від 01.06.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
22. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
23. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21.04.1993 р. в редакції від 17.01.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
24. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем: Закон України від 05.11.1997 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
25. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 03.03.1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
26. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
27. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
28. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
29. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 66 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних закладах охорони здоров'я та вищих медичних закладах освіти» (справа про платні медичні послуги) від 25.11.1998 р. № 15-рп/98. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-98> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
30. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини 3 статті 49 Конституції України «у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» (справа про безоплатну медичну допомогу) від 29.05.2002 р. № 10-рп/02. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-02> (дата звернення: 18.06.2020 р.)

31. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини 3 статті 53 Конституції України «держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах» (справа про доступність і безоплатність освіти) від 4.03.2004 р. № 5-рп/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-04> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
32. Андрушко П. П. Злочини проти виборчих прав громадян та їх права брати участь у референдумі: кримінально-правова характеристика: монографія. К. : КНТ, 2007. 325 с.
33. Бачун О., Черкашин В. Захист прав інтелектуальної власності. Вдосконалення законодавства України в сучасних умовах : 36. наук. ст. Вип.1. К., 1996.
34. Гардецький О. Застосування статті 166 Кримінального кодексу України. *Вісник прокуратури*. 2003. № 1. С. 25-27.
35. Готін О. М. Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина: Навч. посіб. Луганськ: ЛДУВС, 2006. 190 с.
36. Зінченко І. О. Кримінально-правова охорона виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. (Аналіз законодавства і судової практики): монографія. Х. : Видавець СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2007. 320 с.
37. Коваль А. М. Кримінальна відповідальність за порушення авторського права і суміжних прав: теорія та практика. К. : Юстініан, 2005. 320 с.
38. Кримінальна відповідальність за порушення виборчих і референдних прав: монографія / Андрушко П. П. та ін. / В. П. Тихий (заг.ред.). Х. : Кроссруд, 2008. 344 с.
39. Лановенко І. П., Чангули Г. И. Уголовно-правовая охрана трудовых прав граждан. К. : Наукова думка, 1989. 278 с.
40. Лихова С. Я. Злочини у сфері реалізації громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина (Розділ V Особливої частини КК України): Монографія. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. 573 с.
41. Мельник М. І. Кримінальна відповідальність за злочини проти виборчих прав. К.: Атіка, 2005. 144 с.

До теми 1.7. Злочини проти власності

1. Про визначення розміру збитків, завданих підприємству, установі, організації розкраданням, знищенням (псуванням), недостачею або втратою дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та валютних цінностей : Закон України від 06.06.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/217/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей : постанова Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Про судову практику у справах про злочини проти власності : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 р. № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Про судову практику в справах про знищення та пошкодження державного чи колективного майна шляхом підпалу або внаслідок порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки : Постанова Пленуму Верховного Суду

України від 02.07.1976 р. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-76> (дата звернення: 18.06.2020 р.)

5. Узагальнення судової практики в кримінальних справах про злочини посадових осіб довірчих, страхових товариств та інших небанківських структур, які залучали кошти громадян. *Вісник Верховного Суду України*. 1999 р. № 5.
6. Антонюк Н. О. Кримінальна відповідальність за заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою : монографія. Л. : ПАІС, 2008. 216 с.
7. Емельянов В. П. Защита права собственности уголовным законодательством. Х.: Рубикон, 1996. 128 с.
8. Зелінський А. Ф., Коржанський М. Й. Корислива злочинна діяльність. К. : Генеза, 1998. 139 с.
9. Клименко В. А., Мельник Н. И. Уголовно-правовая борьба с вымогательством индивидуального имущества граждан: Учеб. пособие. К., 1993. 92 с.
10. Клочко А. М., Мисливий В. А. Розбійні напади на банківські установи: кримінологічна характеристика та запобігання : монографія. Суми : Сумський держ. ун-т, 2014. 253 с.
11. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів проти власності: Навч. посіб. К. : Українська академія внутрішніх справ, 1995. 60 с.
12. Кримінальна відповідальність за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво : монографія / О. О.Дудоров, Р. О.Мовчан. МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О.Дідоренка, 2012. 400 с.
13. Кузнецов В. В. Кримінальна відповідальність за крадіжки. К.: Видавець Паливода А. В., 2005. 141 с.
14. Кундес В. Поняття викрадення у кримінальному праві. *Право України*. 2002. № 8. С. 106-108.
15. Матышевский П. С. Преступления против собственности и смежные с ними преступления. К. : Юринком, 1996.
16. Мельник М. Відмежування вимагательства від розбою і насильственого грабежу. *Радянське право*. 1991. № 10. С. 30-33.
17. Мусиенко О. Л. О классификации способов мошенничества в сфере предпринимательства. *Проблеми законності*. Х., 1999. Вип. 39. С. 161-166.
18. Ніколаюк С. І. Характеристика вимагательств, вчинених організованим злочинним угрупованням. *Науковий вісник УАВС*. К., 1998. Вип. 4. С. 97-102.
19. Панов Н. И. Квалификация преступлений, совершенных путем обмана или злоупотребления доверием. Харьков, 1987. 188 с.
20. Панов Н. И. Уголовная ответственность за причинение имущественного ущерба путем обмана или злоупотребления доверием. Харьков, 1977. 127 с.
21. Пинаев А. А. Уголовно-правовая борьба с хищениями. Х.: Издательское объединение "Вища школа" при Харьковском гос. ун-те, 1975. 189 с.
22. Савченко А. В. Шуляк Ю. Л. Кримінальна відповідальність за шахрайство в Україні та за кордоном: кримінально-правове дослідження: монографія. К.: Вид-во ТОВ «НВП» Інтерсервіс», 2013. 216 с.
23. Соловійова А. М. Кримінально-правова характеристика злочинів проти власності: порівняльно-правове дослідження : монографія. Вінниця : «Вінницька газета». 2018. 460 с.
24. Юрченко А. Ф. Встановлення змісту та характеру наслідків при спричиненні майнової шкоди шляхом обману або зловживання довір'ям – необхідна умова

правильного застосування закону. *Забезпечення законності в діяльності ОВС України: Зб. наук. праць*. К., 1993.

25. Яни П. С. Мошенничество и иные преступления против собственности. М.: ЗАО "Бизнес-школа "Интел-Синтез", 2002. 136 с.

До теми 1.8. Злочини у сфері господарської діяльності

1. Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом (08.11.1990 р.). *Збірка договорів Ради Європи*. К. : Парламентське видавництво, 2000.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Митний кодекс України : Закон України від 11.07.2002 р. № 92-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
5. Про безпечність та якість харчових продуктів: Закон України в ред. від. 06.09.2005 р. № 2809-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2809-15> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
6. Про державне регулювання видобутку, виробництва й використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними: Закон України від 18.11.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
7. Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів: Закон України від 19.12.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
8. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30.10.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
9. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2735-17> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
10. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14.10.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
11. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
12. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
13. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
14. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
15. Про метрологію та метрологічну діяльність: Закон України від 05.06.2014 р. № 1314-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1314-18> (дата звернення: 18.06.2020 р.)

16. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
17. Про депозитарну систему України : Закон України від 06.07.2012 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
18. Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаних з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування : Закон України від 20.05.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2953-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
19. Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України від 16.06.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
20. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
21. Про приватизаційні папери : Закон України від 06.03.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
22. Про приватизацію державного і комунального майна : Закон України від 18.01.2018 р. URL: № 2269-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
23. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: Закон України від 23.03.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1587-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
24. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
25. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
26. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 21.06.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
27. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
28. Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті: Постанова Правління Національного банку України від 02.01.2019 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005500-19> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
29. Положення про виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів: постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2010 р. № 1251. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1251-2010-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
30. Положення про порядок виробництва, зберігання, продажу контрольних марок та маркування примірників аудіовізуальних творів чи фонограм; Положення про Єдиний реєстр одержувачів контрольних марок; Положення про порядок зберігання та знищення немаркованих примірників аудіовізуальних творів чи фонограм: постанова Кабінету Міністрів України від 13.10.2000 р. № 1555. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-2000-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
31. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів одержаних злочинним

- шляхом : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15.04.2005 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-05> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
32. Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25.04.2003 р. № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va003700-03> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  33. Про деякі питання застосування судами України адміністративного та кримінального законодавства у зв'язку з набранням законодавства у зв'язку з набранням чинності Законом України від 22 травня 2003 р. «Про податок з доходів фізичних осіб» : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28.05.2004 р. № 9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va009700-04> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  34. Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 08.10.2004 р. № 15. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-04> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  35. Про практику розгляду судами кримінальних справ про виготовлення або збут підроблених грошей чи цінних паперів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12.04.1996 р. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-96> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  36. Про судову практику в справах про контрабанду та порушення митних правил: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 03.06.2005 р. № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-05> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  37. Відмивання грошей: кримінально-правова кваліфікація, запобігання злочинності, законодавство та міжнародний досвід : Навч. посіб. / Азаров М. Я., Ярошенко Ф. О., Мельник П. В., Жвалюк В. Р. Ірпінь, 2004. 310 с.
  38. Андрушко П. П. Короткевич М. Є. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: Кримінально-правова характеристика. К. : Юрисконсульт, 2005. 292 с.
  39. Багрий-Шахматов Л. В. Уголовно-правовые и криминологические проблемы коррупции, теневой экономики и борьбы с ними: Учеб. пособие. Одесса: Латстар, 2001. 530 с.
  40. Баліна С. Н., Ущаповський В. Ф. Правові основи приватизації в Україні та її правовий захист від злочинних посягань : Навч. посіб. для вузів. К., 1999. 158 с.
  41. Беницкий А. С. Уголовная ответственность за легализацию (отмывание) денежных средств и иного имущества, приобретенных преступным путем: проблемы квалификации и совершенствования законодательства. Луганск: РИО ЛИВД, 2001. 352 с.
  42. Берзін П. Об'єктивна сторона незаконного використання чужого знака для товарів і послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 2. С. 87-90.
  43. Берзін П. С. Незаконні реконвертаційні операції. Тлумачення окремих ознак *Юрид. журнал*. 2003. № 7. С. 62-68.
  44. Берзін П. С. Поняття «незаконне використання» у статті 229 Кримінального кодексу України (проблеми визначення та тлумачення) *Законодавство України: Науково-практичні коментарі*. 2003. № 4. С. 20-41.

45. Берзін П. С. Незаконне використання засобів індивідуалізації учасників господарського обороту товарів та послуг (аналіз складів злочину, передбаченого ст. 229 КК України) : Монографія. К. : Атіка, 2005. 316 с.
46. Бондарева М. «Відмивання» грошей: міжнародні кримінально-правові аспекти проблеми. *Право України*. 1999. № 1. С. 95-99.
47. Боротьба зі злочинністю у сфері підприємницької діяльності (кримінально-правові, кримінологічні, кримінально-процесуальні та криміналістичні проблеми). Х.: Право, 2001. 264 с.
48. Брич Л. П., Навроцький В. О. Кримінально-правова кваліфікація ухилення від оподаткування в Україні. К.: Атіка, 2000. 288 с.
49. Верещак В. М. Питання, що стосуються розгляду справ про фальшивомонетництво. *Коментар судової практики в кримінальних та адміністративних справах*. Постанови Пленуму Верховного Суду України (1995-1997). К.: Юрінком Інтер, 1998. С. 5-12.
50. Гавриш С. Б. Кримінально-правова охорона довкілля в Україні: проблеми теорії застосування і розвитку кримінального законодавства. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України. 2002. 635 с.
51. Глушков В. О., Коваленко П. М. Шахрайство на фінансових ринках у біржовій торгівлі: правовий та кримінологічний аналіз. К. : Ін Юре, 2008. 280 с.
52. Готін О. М. Випуск або реалізація недоброякісної продукції в умовах ринкової економіки: проблеми кримінальної відповідальності. Луганськ, 2004. 288 с.
53. Грек Б. М. Банкрутство. Цивільний та кримінально-правовий аспекти: монографія. К.: Прецедент, 2006. 303 с.
54. Гуторова Н. А. Преступления в сфере хозяйственной деятельности: раздел VII Особенной части УК Украины с научно-практическим комментарием. Х.: Одиссей, 2003. 256 с.
55. Гуторова Н. О. Кримінально-правова охорона державних фінансів України. Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2001. 384 с.
56. Дудоров О. О. Злочини у сфері господарської діяльності: Кримінально-правова характеристика: Монографія. К.: Юридична практика, 2003. 924 с.
57. Дудоров О. О., Тертиченко Т. М. Протидія відмиванню «брудного майна»: європейські стандарти та Кримінальний кодекс України: монографія. К.: Ваіте, 2015. 392 с.
58. Дудоров О. О. Ухилення від сплати податків: Кримінально-правові аспекти. К.: Видавництво "Істина", 2006. 648 с.
59. Дудоров О. Тлумачення ознак фіктивного підприємництва у доктрині та правозастосовчій практиці. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 2. С. 83-87; № 3. С. 71-74.
60. Заруба П. І. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері приватизації: монографія. К.: Атіка, 2007. 220 с.
61. Киричко В. М., Перепелиця О. І. Злочини у сфері господарської діяльності за Кримінальним кодексом України та в судовій практиці: наук.-практ. комент. / В. Я. Тацій (Заг. ред.). Х.: Право, 2010. 784 с.
62. Кравченко О. О. Контрабанда. Х.: ТД «Золота миля», 2010. 192 с.
63. Коржанский Н. И. Квалификация хулиганства: Учеб. пособие. Волгоград: ВСШ МВД СССР. 1989. 56 с.

64. Кримінально-правова охорона соціального та пенсійного страхування / В. С. Кошевський, П. А. Воробей, А. В. Савченко та ін.: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2017. 154 с.
65. Лазуренко В. І., Садчиков Д. В. Шляхи відмивання брудних коштів: практикум для слухачів слідчих, прокурорів-криміналістів та суддів. Донецьк: Норд-Пресс, 2008. 252 с.
66. Матвійчук В. К., Голуб С. А. Незаконне полювання: відповідальність, протокольна форма провадження, розслідування і запобігання : Монографія. К.: КНТ, 2006. 304 с.
67. Мойсик В. Р. Про об'єкт і предмет шахрайства з фінансовими ресурсами. *Вісник Верховного Суду України*. 2002. № 1. С. 34-41.
68. Ответственность за легализацию преступно приобретенных доходов в уголовном законодательстве Украины и Российской Федерации : монография / Беницкий А. С., Розовский Б. Г., Якимов О. Ю. Луганск: ЛГУВД им. Э. А. Дидоренко, 2008. 496 с.
69. Панов М. М. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків: монографія. Х.: Право, 2009. 184 с.
70. Попович В. М. Правові основи банківської справи та її захист від злочинних посягань. К.: Правові джерела, 1995. 325 с.
71. Правові та організаційні засади протидії злочинам у сфері використання платіжних карток: науково-практ. посібник / Бутузов В. М. та ін. К., 2009. 182 с.
72. Радутний О. Е. Кримінальна відповідальність за незаконне збирання, використання та розголошення відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю: монографія. Х.: Ксілон, 2008. 202 с.
73. Сергєєва О. Питання співвідношення ноу-хау та комерційної таємниці в праві України. *Право України*. 2000. № 11. С. 85-88.
74. Сингаївська І. В. Фальшивомонетництво в Україні: кримінально-правовий та кримінологічний аспекти: Монографія. Луганськ: Віртуальна реальність, 2010. 358 с.
75. Таций В. Я. Ответственность за хозяйственные преступления: Объект и система. Х., 1984. 232 с.

До теми 2.1. Злочини проти довкілля

1. Міжнародна конвенція по запобіганню забруднення моря нафтою. URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU73027.html (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Про відкрите море : Женевська конвенція від 29 .04.1958 р. *Міжнародне право в документах*. М., 1982.
3. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
5. Повітряний кодекс України від 04.05.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
6. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
7. Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 22.02.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)

8. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
9. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
10. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
11. Про пестициди і агрохімікати: Закон України від 2.03.1995 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
12. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
13. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16 червня 1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
14. Про тваринний світ: Закон України від 13.12.2001 р. № 2894-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
15. Про Червону книгу України: Закон України від 7.02.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3055-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
16. Правила рубок головного користування: постанова Кабінету Міністрів України від 23.12.2009 р. № 364. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-10> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
17. Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням у межах міст та інших населених пунктів: Постанова Кабінету Міністрів України від 8.04.1999 р. № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-99-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
18. Правила охорони внутрішніх морських вод і територіального моря України від забруднення та засмічення: постанова Кабінету Міністрів України від 29.02.1996 р. № 269 в ред. від 29.03.2002 р. № 431. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/269-96-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
19. Правила любительського і спортивного рибальства : наказ Державного комітету рибного господарства України від 15.02.1999 р. № 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0269-99> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
20. Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 10.12.2004 р. № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017700-04> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
21. Боротьба з екологічними злочинами: Кримінально-правове і кримінологічне дослідження / Лопушанський Ф. А., Светлов О. Я. та ін. К.: Наукова думка, 1994. 148 с.
22. Гавриш С. Б. Кримінально-правова охорона довкілля в Україні. Проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального законодавства: Наук. вид. К.: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2002. 635 с.
23. Голуб С. А. Кримінальна відповідальність за незаконне полювання. К.: Азимут-Україна, 2004. 148 с.
24. Голуб С. А. Об'єкт і предмет складу незаконного полювання й питання кваліфікації *Науковий вісник УАВС*. К., 1998. Вип. 2. С. 183-186.

25. Голуб С. А. Об'єктивна сторона складу незаконного полювання і питання його кваліфікації. *Право України*. 1998. № 3. С. 54-58.
26. Кримінально-правова кваліфікація незаконної порубки лісу: практ. пос. / О. О. Дудоров, Є. О. Письменський; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Сєверодонецьк: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2017. 213 с.
27. Злочини проти довкілля: кримінально-правова характеристика : [практ. пос] / О. О. Дудоров, Д. В. Каменський, В. М. Камарницький та ін.; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2014. 616 с.
28. Коваль М. П. Об'єкт екологічних злочинів за чинним законодавством України. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. Одеса, 1997. Вип. 2. С. 34-36.
29. Кримінально-правовий захист атмосферного повітря: Навч. посібник / Іщенко О. М., Матвійчук В. К., Єрсова І. Ю. К.: РВВ МВС України, 1994. 64 с.
30. Литвин О. П. Кримінально-правова охорона екологічної й громадської безпеки та безпеки здоров'я населення України: монографія. К.: ВПЦ АМУ, 2008. 460 с.
31. Матвійчук В. К. Кримінально-правова охорона навколишнього природного середовища (кримінально-правове та кримінологічне дослідження). К.: Азимут-Україна, 2005. 464 с.
32. Правова база з питань екології та охорони природного середовища: Збірник нормативних актів станом на 01.03.2001 р. / Уклад. М. І. Камлик. К.: Атіка, 2001. 632 с.
33. Присяжний В. М. Кримінальна відповідальність за забруднення, засмічення та виснаження водних об'єктів. К.: Національна академія управління, 2004. 232 с.
34. Присяжний В. М. Об'єкт і предмет злочинного забруднення водних об'єктів. *Науковий вісник НАВСУ*. К., 1998. № 3.
35. Присяжний В. М. Проблема суб'єкта злочинного забруднення водних об'єктів. *Науковий вісник Української академії внутрішніх справ*. К, 1997. № 2.

До теми 2.2. Злочини проти громадської безпеки

1. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 8.02.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Про відходи: Закон України від 5.03.1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14.10.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
5. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14.01.1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
6. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)

7. Про поводження з радіоактивними відходами: Закон України від 30.06.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/255/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
8. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
9. Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання: Закон України від 19.10.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2064-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
10. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21.08.1998 р. № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
11. Положення про порядок здійснення перевезення радіоактивних матеріалів територією України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 р. № 1373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1373-2004-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
12. Правила забезпечення збереження ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 14.12.2000 р. № 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0013-01> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
13. Про судову практику в справах про знищення та пошкодження державного чи колективного майна шляхом підпалу або внаслідок порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 02.07.1976 р. № 4 в редакції від 03.03.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-76> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
14. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 р. № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
15. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
16. Агапов П. Бандитизм и организация преступного сообщества (преступной организации): проблемы соотношения. *Законность*. 2002. № 4. С. 48-49.
17. Антипенко В. Ф. Борьба с современным терроризмом: международно-правовые подходы. К.: Юнона-М, 2002. 723 с.
18. Бедриківський В. В., Литвинов О. М. Бандитизм: соціально-правовий і кримінологічний аналіз: монографія. Х.: ХНУВС, 2009. 162 с.
19. Белоконев В. Співвідношення понять “боєприпаси” і “вибухові речовини” у кримінальному праві. *Право України*. 1997. № 2. С. 27-30.
20. Данилевський А. О. Кримінальна відповідальність за матеріальне, організаційне чи інше сприяння створенню або діяльності терористичної групи чи

- терористичної організації. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2009. 231 с.
21. Емельянов В. П. Терроризм и преступления с признаками терроризирования: уголовно-правовое исследование. СПб.: Юридический центр Пресс, 2002. 289 с.
  22. Емельянов В. П. Терроризм – как явление и как состав преступления. Х.: Право, 1999. 272 с.
  23. Куц В. М., Кириченко О. В. Неправдиве повідомлення про загрозу громадській безпеці (кримінально-правова характеристика та заходи протидії: Монографія. К., Х.: Харків юридичний, 2006. 212 с.
  24. Терористичны злочини: кримінально-правова характеристика та питання вдосконалення національного антитерористичного законодавства: Монографія / За заг. ред. докт. юрид. наук, проф. В. П. Ємельянова. Х.: Вид-во «Кроссруд», 2007. 216 с.
  25. Єрмак О. Умови звільнення від кримінальної відповідальності учасника злочинної організації (порівняльно-правовий аспект). *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 9. С. 88-91.
  26. Іваненко І. В. Актуальні питання кримінально-правової характеристики бандитизму. *Вісник Одеського ін-ту вн. справ*. Одеса, 2001. № 4. С. 116-120.
  27. Ізетов А. Є. Втягнення у вчинення терористичного акту: кримінально-правове дослідження / За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. П. Ємельянова. Х.: Право. 2010. 174 с.
  28. Кононенко В. Деякі питання судової практики у справах про бандитизм. Коментар судової практики з кримінальних справ. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 1996. № 6. С. 42-47.
  29. Литвин О. П. Кримінально-правова охорона громадської безпеки і народного здоров'я: Монографія. К.: ВКФ "Сатсанга", 1998. 286 с.
  30. Лихова С., Нагноийний Я. Бандитизм: спірні питання кваліфікації. *Право України*. 1998. № 3. С. 75-76.
  31. Ліпкан В. А., Никифорчук Д. Й., Руденко М. М. Боротьба з тероризмом. К.: Знання України, 2002. 254 с.
  32. Ліпкан В. А. Тероризм і національна безпека України. К.: Знання, 2000. 181 с.
  33. Лунеев В. В. Тенденции терроризма и уголовно-правовая борьба с ним. *Государство и право*. 2002. № 6. С. 35-39.
  34. Матышевский П. С. Ответственность за преступления против общественной безопасности, общественного порядка и здоровья населения. М., 1964. С. 14-75.
  35. Протидія терористичній діяльності в Україні (сучасні кримінально-правові проблеми): монографія / Бантишев О. Ф., Шамара О. В., Кузьмін С. А. К.: МНДЦ, 2009. 175 с.
  36. Рибачук В. І. Проблеми кримінальної відповідальності за незаконне володіння предметами зброї. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. Одеса, 1999. Вип. 4. С. 105-108.
  37. Семикін М. В. Створення терористичної групи чи терористичної організації: кримінально-правове дослідження: Монографія. Х., 2003. 145 с.
  38. Тероризм: сучасний стан та міжнародний досвід боротьби: Посібник / Бантишев О. Ф., та ін. / Я.Ю. Кондратьев (ред.). К.: НАВСУ, 2003. 451 с.
  39. Тихий В. П. Відповідальність за злочини проти суспільної безпеки. Х., 1984.
  40. Чорний Р. Л. Бандитизм за кримінальним правом України: монографія. К.: Друкарня МВС України, 2007. 224 с.

41. Яценко С. С. Спеціальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності за терористичний акт. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2003. № 1. С. 67-72.

До теми 2.3. Злочини проти громадського порядку та моральності

1. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20.11.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Про Національний архівний фонд та архівні установи: Закон України від 24.12.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Про охорону археологічної спадщини: Закон України від 18.03.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1626-15> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 08.06.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
5. Положення про Державний реєстр національного культурного надбання: постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.1992 р. № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-92-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
6. Порядок визначення категорій пам'яток для занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України: постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 р. № 1760. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1760-2001-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
7. Про судову практику у справах про хуліганство: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22.12.2006 р. № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
8. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2004 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-04> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
9. Івахненко О. А. Кримінальна відповідальність за хуліганські діяння: хуліганські злочини та склади злочинів: монографія. За заг. ред. В. П. Ємельянова. Х.: Право. 2016. 184 с.
10. Берзін П. С. Поняття «застосування зброї» у кваліфікації насильницьких злочинів. *Весы Фемиды*. 2000. № 1. С. 35-39.
11. Берзін П. С. Поняття «застосування предметів, спеціально пристосованих для нанесення тілесних ушкоджень» у кваліфікації особливо злісного хуліганства. *Весы Фемиды*. 2000. № 4. С. 32-38.
12. Даньшин И. Н. Ответственность за хулиганство по советскому уголовному праву. Изд-во Харьковского ун-та, 1971. 192 с.
13. Даньшин И. Н. Уголовно-правовая охрана общественного порядка. М.: Юрид. лит., 1973. 200 с.
14. Дороніна В., Шапченко С., Яценко С. Практика розгляду судами справ про хуліганство. *Радянське право*. 1986. № 11. С. 33-36.
15. Кримінально-правова боротьба з хуліганством: Соціологічне дослідження діяльності слідчих і судових органів по запобіганню хуліганства / Ф. А. Лопушанський (відп. ред.). К.: Наукова думка, 1971. 151 с.
16. Кримінальна та адміністративна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами : монографія /Д. О. Калмиков, А. О. Данилевський; МВС України,

- Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2013. 616 с.
17. Кузнецов В. В. Злочини проти громадського порядку та моральності. Навчальний посібник, К. Поливода А. В., 2007. 160 с.
  18. Кузнецов В. В. Кримінально-правова охорона громадського порядку та моральності в українському вимірі : монографія. К.: ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2012. 908 с.
  19. Куц Н. Т. Ответственность за хулиганство по советскому уголовному праву: Учеб. пособие. К., 1963. 96 с.
  20. Наклович М. Л. Кримінально-правова боротьба з хуліганством. Львів, 1974. 112 с.
  21. Рудяк А., Кучинська О. Застосування законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну та іншу антигромадську діяльність: Коментар судової практики з кримінальних справ. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 1996. № 6. С. 72-77.
  22. Шаблистий В. В. Кримінальна відповідальність за хуліганство, пов'язане з опором особам, наділим владними повноваженнями під час виконання службових обов'язків, чи іншим громадянам, що припиняли хуліганські дії: монографія. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 164 с.
  23. Фесенко Є. Об'єктивні і суб'єктивні фактори при вчиненні хуліганства. *Радянське право*. 1973. № 9. С. 83-87.
  24. Яценко С. С. Кваліфікація хуліганства. К.: Министерство юстиции УССР. Республиканские курсы повышения квалификации работников юстиции УССР, 1980. 66 с.
  25. Яценко С. С. Ответственность за преступления против общественного порядка. К.: Издат. объедин. «Выща школа». Главное издат., 1976. 190 с.

До теми 2.4. Злочини проти безпеки виробництва

1. Гірничий закон України: Закон України від 6.10.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Положення про порядок здійснення перевезення радіоактивних матеріалів територією України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 р. № 1373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1373-2004-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Перелік робіт з підвищеною небезпекою: наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці України від 26.01.2005 р. № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0232-05> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
5. Правила безпеки у вугільних шахтах: наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 22.03.2010 р. № 62. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0398-10> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
6. Правила забезпечення збереження ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 14.12.2000 р. № 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0013-01> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
7. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва: Постанова Пленуму Верховного Суду

України від 12.06.2009 р. № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va007700-09> (дата звернення: 18.06.2020 р.)

8. Бахуринська О. До питання про потерпілого від порушення вимог законодавства про охорону праці (ст. 271 КК України). *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 8. С. 85-88.
9. Борисов В. И. Ответственность за нарушение техники безопасности на производстве. К., 1984. 70 с.
10. Борисов В. І., Пашенко О. О. Злочини проти безпеки виробництва: поняття та види. Кримінальна відповідальність за порушення правил ядерної або радіаційної безпеки. Х.: Видавець СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2006. 224 с.
11. Борисов В. І., Крайник Г. С. Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою. Харків: Юрайт, 2012. 296 с.
12. Кобзаренко П. В. Про об'єктивну сторону злочинних порушень правил при проведенні будівельних робіт. *Вісник Київського університету. Серія права*. К., 1971. Вип. 12. С. 26-27.
13. Лановенко И. П., Чангули Г. И. Уголовно-правовая охрана трудовых прав граждан. К.: Наук. думка, 1989. 280 с.
14. Лановенко І. П. Боротьба із злочинами проти трудових прав і безпеки виробництва. К.: Наукова думка, 1972. 228 с.
15. Маляренко В., Борисов В. Практика розгляду справ про порушення правил охорони праці і безпеки ведення робіт: *Коментар судової практики з кримінальних справ. Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 1996. № 6. С. 81-88.

До теми 2.5. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту

1. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Про автомобільний транспорт: Закон України від 05.04.2001 р. № 2344-III URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Про залізничний транспорт: Закон України від 14.05.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
5. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
6. Правила дорожнього руху: постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
7. Положення про використання повітряного простору України: постанова Кабінету Міністрів України від 6.12.2017 р. № 954. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/954-2017-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
8. Правила технічної експлуатації залізниць України: наказ Міністерства транспорту України від 20.12.1996 р. № 411. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/954-2017-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)

9. Порядок організації перевезень пасажирів та багажу автомобільним транспортом: наказ Міністерства інфраструктури України 15.07.2013 р. № 480. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1282-13> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
10. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
11. Борисов В. И., Гизимчук С. В. Уголовная ответственность за нарушение правил, норм и стандартов, обеспечивающих безопасность дорожного движения. Харьков: Консум, 2001. 160 с.
12. Иванов Ю. Ф. Незаконное завладения транспортным средством: криминально-правовой та кримінологічний аспекти: практ. посіб. К.: Видавець Паливода А. В., 2008. 108 с.
13. Злочини і адміністративні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту / За ред. П. П. Пилипчука. К.: Істина, 2011. 416 с.
14. Касынюк В. И. Уголовная ответственность за повреждение путей сообщения и транспортных средств. Харьков, 1979. 58 с.
15. Коржанський М. Й., Мисливий В. А. Кваліфікація автотранспортних злочинів. К.: Юрінком, 1996. 80 с.
16. Котовенко О. М. Кримінальна відповідальність за пошкодження об'єктів магістральних нафто-, газо- та нафтопродуктопроводів. Х.: Консум, 2004. 136 с.
17. Мисливий В. А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту: Монографія. Д.: Юрид. акад. Мін-ва внутр. справ, 2004. 380 с.
18. Мисливий В. А. Борьба органов внутренних дел с дорожно-транспортными преступлениями, связанными с причинением вреда пешеходам. К., 1990. 85 с.
19. Мисливий В. А., Бабанін С. В. Кримінальна відповідальність за порушення чинних на транспорті правил: монографія. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 192 с.
20. Осадчий В. І. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту: монографія. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2011. 150 с.

До теми 2.6. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення

1. Единая конвенция о наркотических средствах 1961 года: с поправками, внесенными в нее в соответствии с протоколом 1972 о поправках к Единой конвенции о наркотических средствах 1961 г. Нью-Йорк: ООН. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_177 (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Конвенция о борьбе против незаконного оборота наркотических средств и психотропных веществ. Нью-Йорк: ООН, 1988. URL: https://www.unodc.org/pdf/convention_1988_ru.pdf (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом та про фінансування тероризму. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948 (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12> (дата

- звернення: 18.06.2020 р.)
5. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  6. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15.02.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  7. Про лікарські засоби: Закон України від 04.04.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  8. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15.02.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  9. Інструкція про порядок виявлення та постановки на облік осіб, які незаконно вживають наркотичні засоби або психотропні речовини: спільний наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України, Генеральної прокуратури України, Міністерства юстиції України від 10.10.1997 р. № 306/680/21/66/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0534-97> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  10. Невеликі, великі та особливо великі розміри наркотичних засобів, що перебувають у незаконному обігу (таблиця 1). Невеликі, великі та особливо великі розміри психотропних речовин, що перебувають у незаконному обігу (таблиця 2). Великі та особливо великі розміри прекурсорів, що перебувають у незаконному обігу (таблиця 3): наказ Міністерства охорони здоров'я України від 01.08.2000 р. № 188. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0512-00> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  11. Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.2000 р. № 770. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  12. Порядок провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом: постанова Кабінету Міністрів України від 03.06.2009 р. № 589. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/589-2009-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  13. Правила виписування рецептів та вимог-замовлень на лікарські засоби і виробу медичного призначення, Порядок відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек та їх структурних підрозділів, Інструкція про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків та вимог-замовлень: наказ МОЗ України від 19.07.2005 р. № 360. URL <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0782-05> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  14. Правила санітарної охорони території України: постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2011 р. № 893. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2011-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  15. Про обов'язковий профілактичний наркологічний огляд і порядок його проведення: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.11.1997 р. № 1238. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1238-97-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)

16. Про судову практику в справах про злочини, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 р. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-02> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
17. Бандурка С. А., Слинко С. В. Наркомафія: уголовно-правовые средства борьбы: Учеб. пособие. Х.: РИФ "Арсис, ЛТД", 2001. 320 с.
18. Баулин О. В., Орлов П. И., Перепелица А. И., Устименко В. В. Уголовная ответственность за незаконное обращение с наркотическими веществами: Учеб. пособие. К, 1988.
19. Гриненко І. М. Наркобізнес та національна безпека / Міжнародний фонд "Відродження". К.: Сфера, 2002. 211 с.
20. Дидковская С. П. Фесенко Е. В., Гарницкий С. П. Наркомания: уголовно-правовые и медицинские проблемы. К., 1989. 157 с.
21. Женунтій В. І., Бабенко А. М. Незаконне культивування наркотиковмісних рослин: кримінально-правовий та кримінологічний аспекти, запобігання: монографія. Донецьк: Вебер (Донецька філія), 2009. 221 с.
22. Марчак В. Я., Руляков В. І. Проблемні питання, які виникають під час розгляду судами кримінальних справ пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: навч.-метод. посібник. Чернівці: Колір-Друк, 2007. 110 с.
23. Мирошніченко Н. А., Музыка А. А. Уголовно-правовая борьба с наркоманией. Киев – Одесса, 1988. 207 с.
24. Міжнародні та національні питання кримінальної відповідальності за злочини у сфері обігу наркотичних засобів: Навч. посібник / А. В. Савченко, В. І. Осадчий, В. В. Бульба. К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2004. 109 с.
25. Музыка А. А. Відповідальність за злочини у сфері обігу наркотичних засобів. К.: Логос, 1998. 324 с.
26. Музыка А. А., Горох О. П. Покарання за незаконний обіг наркотичних засобів: Монографія. Вид-во Хмельницького ун-ту управління та права, 2010. 256 с.
27. Наден О. В. Спеціальні види звільнення особи від кримінальної відповідальності за злочини в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Х.: Право, 2003. 224 с.
28. Наркотизм и преступность / Отв. редактор И. П. Лановенко. К.: Наук. думка, 1994. 344 с.
29. Наркотичні та психотропні засоби і речовини: довідник / Олійник П. В., Тухар І. О., Товт М. Й. та ін. К.: Наутилус, 2006. 264 с.
30. Організований наркобізнес (поняття, форми, підстави кримінальної відповідальності): Монографія / Ред. Ю. В. Бауліна. Х.: Право, 2005. 256 с.
31. Селіванов М. П., Хрупша М. С. Антинаркотичне законодавство України: Історія. Теорія. Коментар. К., 1997.
32. Тарарухін С., Хрупша М. Спірні питання про наркотичні засоби як предмет злочину. *Радянське право*. 1988. № 2. С. 52-54.
33. Тимошенко В. А. Наркобізнес: національна та міжнародна протидія новим викликам: Монографія. К., 2006. 456 с.
34. Фесенко Є. В. Злочини проти здоров'я населення та системи заходів з його охорони: Монографія. К.: Атіка, 2004. 280 с.

До теми 2.7. Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

1. Про альтернативну (невійськову) службу: Закон України від 12.12.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1975-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
5. Про загальний військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 16.11.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
6. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
7. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21.10.1993 р. № 3543-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
8. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
9. Звід відомостей, що становлять державну таємницю України (ЗВДТ): наказ Служби безпеки України від 12.08.2005 р. № 440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-05> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
10. Положення про підготовку і проведення призову громадян України на строкову військову службу та прийняття призовників на військову службу за контрактом: постанова Кабінету Міністрів України від 21.03.2002 р. № 352. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/352-2002-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
11. Положення про технічний захист інформації в Україні: Указ Президента України від 27.09.1999 р. № 1229/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1229/99> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
12. Порядок продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України від 15.02.2012 р. № 150. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/150-2012-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
13. Правила перетинання державного кордону громадянами України: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.01.1995 р. № 57. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/57-95-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
14. Державна та комерційна таємниця: нормативно-правове регулювання / О. М. Роїна (упоряд.). К. : КНТ, 2006. 422 с.
15. Правове регулювання інформаційної діяльності в Україні / Відп. ред. С. П. Павлюк. К.: Юрінком Інтер, 2001.

До теми 2.8. Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти

журналістів

1. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку: Резолюція 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17 грудня 1979 року. *Міжнародно-правові стандарти поведінки працівників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку. Документально-джерельний довідник* / Упоряд. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, І. Г. Кириченко. К., 2002. С. 5-12.
2. Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України: Закон України № 3460-IV від 22.02.2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-15> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України: Закон України від 07.03.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
5. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
6. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб: Закон України від 04.03.1998 р. № 160/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
7. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
8. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
9. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
10. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
11. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
12. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
13. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
14. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
15. Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 р. № 2790-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
16. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1280-15> (дата звернення: 18.06.2020 р.)

17. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
18. Правила надання та отримання телекомунікаційних послуг: постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2012 р. № 295. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/295-2012-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
19. Правила охорони ліній електрозв'язку: постанова Кабінету Міністрів України від 29.01.1996 р. № 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/135-96-%D0%BF> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
20. Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.06.1992 р. № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-92> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
21. Кримінально-правовий захист і відповідальність працівників правоохоронних органів: навч. посібник / В. І. Осадчий, В. С. Плугатир, А. В. Савченко, Н. В. Шепелева. К., 2002. 103 с.
22. Мельник М. І., Хавронюк М. І. Правоохоронна діяльність та правоохоронні функції: Навчальний посібник. К.: Атіка, 2002. 576 с.
23. Осадчий В. І. Кримінально-правовий захист правоохоронної діяльності. К.: Атіка, 2004. 336 с.
24. Осадчий В. Особливості суб'єкта в злочинах проти правоохоронної діяльності. *Право України*. 2001. № 2. С. 108-111.
25. Осадчий В. Правоохоронні органи як суб'єкти кримінально-правового захисту. *Право України*. 1997. № 11. С. 71-75.
26. Осадчий В. І. Кримінальна відповідальність за заподіяння тілесних ушкоджень працівникові правоохоронного органу. К.: УАВС, 1995. 116 с.
27. Осадчий В. І. Про додатковий об'єкт образи працівника правоохоронного органу *Право України*. 2000. № 2. С. 88-90.
28. Соловійова А. М. Примушування до виконання цивільно-правових зобов'язань: Монографія. К.: КНТ, 2007. 176 с.

До теми 2.9. Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку

1. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 5.07.1994 р. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Азаров Д. Особливості механізму вчинення злочинів у сфері комп'ютерної інформації. *Юридична Україна*. 2004. № 7. С. 64-68.
3. Азаров Д. Про окремі недоліки системи санкцій передбачених за злочини у сфері комп'ютерної інформації. *Юридична Україна*. 2004. № 5. С. 57-62.
4. Азаров Д. С. Злочини у сфері комп'ютерної інформації (кримінально-правове дослідження): монографія. К.: Атіка, 2007. 304 с.
5. Андрушко П. П. Коментар до статей 361-363 КК України. *Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні: Наук.-техн. збірник*. Вип. 4. К.: Нац. техн. ун-т України «КПІ», МОН України,

- Департамент спец. телекомунікаційних систем та захисту інформації СБУ, 2002. С. 23-29.
6. Безпека комп'ютерних систем. Злочинність у сфері комп'ютерної інформації та її попередження / Під заг. ред. Снігерьова О. П. Запоріжжя: Павел, 1998. 315 с.
  7. Боротьба зі злочинами у сфері комп'ютерної інформації: проблеми та шляхи їх вирішення: матеріали міжвузівської наук.-практ. конф., 14.12.2007 р. / Донецький юрид. ін-т Луганського держ. ун-ту внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Донецьк: ДЮІ ЛДУВС, 2008. 244 с.
  8. Вехов В. Б. Компьютерные преступления: Способы совершения. Методики расследования. М.: Право и закон, 1996. 180 с.
  9. Голубев В. Правові проблеми боротьби з комп'ютерними злочинами. *Закон і бізнес*. 2001. № 37-38. С. 41.
  10. Гуцалюк М. Координація боротьби з комп'ютерною злочинністю. *Право України*. 2002. № 5. С. 121-126.
  11. Карчевський М. В. Кримінальна відповідальність за незаконне втручання в роботу електронно-обчислювальних машин, систем та комп'ютерних мереж. Луганськ: РВВ ЛАВС, 2002. 144 с.
  12. Карчевський М. В. Кримінально-правова охорона інформаційної безпеки України: монографія. МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2012. 528 с.
  13. Коваленко М. М. Комп'ютерні віруси й захист інформації: Посібник. К.: Наукова думка, 1999. 268 с.
  14. Комп'ютерна злочинність: Навч. посіб. / Біленчук П. Д., Бут В. В., Гавловський В. Д. та ін. К.: Атіка, 2002. 240 с.
  15. Карчевский Н. В., Музыка А. А. Неправомерный доступ к компьютерной информации: уголовно-правовое исследование : К.: «МП Леся», 2015. 208 с.
  16. Комп'ютерний тероризм: практика запобігання, протидії, розслідування: кримінологічно-криміналістичний аналіз та правові, управлінські і тактико-технологічні засади запобігання, протидії, розслідування комп'ютерних терористичних актів: навч. посібник / Біленчук П. Д., Кравчук В. В., Кравчук О. В. та ін. / П. Д. Біленчук (заг. ред.). Хмельницький: Хм. ЦНТЕІ, 2008. 258 с.
  17. Лащук Є. Інформація з обмеженим доступом як предмет злочину. *Право України*. 2001. № 3. С. 75-78.
  18. Лісовий В. «Комп'ютерні» злочини: питання кваліфікації. *Право України*. 2002. № 2. С. 86-88.
  19. Мисливий В. А. Кримінальна відповідальність за злочини в інформаційній сфері. *Теорія і практика юридичної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері: матеріали наук.-практ конф. 8 черв. 2016 р.* / Упоряд.: В. М. Фурашев, С. Ю. Петряєв. К.: НТУУ «КПІ» Вид-во «політехніка», 2016. С. 104-107.
  20. Музыка А. А., Азаров Д. С. Законодавство України про кримінальну відповідальність за "комп'ютерні" злочини: науково-практичний коментар і шляхи вдосконалення. К.: Видавець Паливода А. В., 2005. 120 с.
  21. Усатий Г. Боротьба з комп'ютерними злочинами: проблеми удосконалення кримінального законодавства. *Юридичний вісник України*. 2002. 20-26 липня.

До теми 2.10. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

1. Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3723-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.12.2003 р. № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-03> (дата звернення: 18.06.2020 р.).
5. Про судову практику в справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02> (дата звернення: 18.06.2020 р.).
6. Багрий-Шахматов Л. В. Уголовно-правовые и криминологические проблемы коррупции, теневой экономики и борьбы с ними: Учеб. пособие. Одесса: Латстар, 2001. 529 с.
7. Бантишев О. Ф. Злочини у сфері службової діяльності (питання кваліфікації): Навч. посібник. К.: МАУП, 2002. 128 с.
8. Зейкан І. Поняття посадової особи в кримінальному законодавстві: порівняльний аналіз. *Право України*. 2002. № 3. С. 118-120.
9. Клепицкий И. А. Документ как предмет подлога в уголовном праве. *Государство и право*. 1998. № 5. С. 68-75.
10. Клименко В. А., Мельник Н. И., Хавронюк Н. И. Уголовная ответственность за должностные преступления. К.: Блиц-Информ, 1996.
11. Максимович Р. Л. Поняття службової особи у кримінальному праві України: монографія. Л.: ЛьвДУВС, 2008. 303 с.
12. Маляренко В. Деякі питання перевищення влади або посадових повноважень: Коментар судової практики з кримінальних справ. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 1996. № 6. С. 64-68.
13. Мельник М. І. Хабарництво: загальна характеристика, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства. К.: Парламентське вид-во, 2000. 256 с.
14. Мельник М. І., Редька А. І., Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар Закону України «Про боротьбу з корупцією» / За ред. М. І. Мельника. К.: Атіка, 2003. 320 с.
15. Мельник М., Хавронюк М. Розмежування складів злочинів «зловживання владою або посадовим становищем» та «перевищення влади або посадових повноважень». *Право України*. 1997. № 2. С. 31-33.
16. Мельник М. І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії: Монографія. К.: Атіка, 2001. 304 с.
17. Моршнев Є. І., Жаровська І. М. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері службової діяльності (питання кваліфікації): навч. посіб. Л.: Видавець ПП Лукашук В. С., 2008. 109 с.
18. Навроцький В. Провокація хабара як можливий спосіб боротьби з корупцією. *Вісник Академії правових наук України*. Х., 1998. Вип. 4. С. 157-161.
19. Светлов А. Я. Ответственность за должностные преступления. К.: Наук. думка, 1978. 252 с.
20. Слущка Т. І. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені у сфері службової діяльності: навч. посіб. К.: КНТ, 2007. 164 с.

21. Шиманський Ф. В. Злочини у сфері службової діяльності: кримінально-правовий аналіз: Навч. посіб. Одеса.: Юрид. література, 2006. 272 с.

До теми 2.11. Злочини проти правосуддя

1. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 01.12.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
5. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23.12.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
6. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30.06.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
7. Інструкція про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі: наказ Міністерства внутрішніх справ України, Державного департаменту України з питань виконання покарань від 04.11.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0046-04> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
8. Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань: наказ Міністерства юстиції України від 28.08.2018 р. № 2823/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1010-18> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
9. Правила внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України: наказ Міністерства юстиції України від 18.03.2013 № 460/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0445-13> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
10. Про судову практику в справах про злочини, пов'язані з порушеннями режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.03.1993 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-93> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
11. Про застосування законодавства, що передбачає державний захист суддів, працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у судочинстві: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 18.06.1999 р. № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-99> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
12. Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.06.1992 р. №8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-92> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
13. Берзін П. С. Кримінальна відповідальність за постановлення завідомо неправосудних постанови і ухвали у цивільних та кримінальних справах. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2003. № 7. С. 19-25.
14. Горелик А. С., Лобанова Л. В. Преступлення против правосудия. СПб.: Издательство Р. Асланова "Юридический центр Пресс", 2005. 489 с.

15. Забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства в Україні та зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: навч. посібник / Шкарупа В. К., Коваль М. В., Андрущук В. М. та ін. Ірпінь: Національний ун-т ДПС України, 2007. 192 с.
16. Клименко В. Забезпечення безпеки засуджених, які брали або беруть участь у кримінальному судочинстві. *Юридичний вісник України*. 2000. 26 жовтня. 1 листопада.
17. Кузнецов В. В., Сийплові М. В. Кримінальна відповідальність за притягнення як обвинуваченого завідомо невинуватої особи : монографія / В. В.Кузнецов, М. В. Сийплові. Ужгород : Закарпатський державний університет, 2011. 284 с.
18. Осадчий В. І. Злочини проти правосуддя: Монографія. К.: ФОП Маслаков, 2018. 200 с.
19. Орел Ю. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти нормальної діяльності органів і установ пенітенціарної служби України : монографія. Харків: ТОВ «В справі», 2016. 416 с.
20. Плужник О. І. Деякі проблеми кваліфікації втечі з місць позбавлення волі. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. Одеса, 1997. Вип. 1. С. 55-58.
21. Плужник О. І.. Кримінальна відповідальність за порушення режиму відбування покарання у виправних установах та тримання під вартою. О.: Вид-во Одеського юрид. ін-ту НУВС, 2005. 139 с.
22. Преступления против правосудия: Толкование уголовного закона. Комментарий статей УК РФ. Материалы судебной практики. Статистика / Александров А. Н., Антонов Ю. И., Галахова А. В. и др.. / А. В. Галахова (ред.). М.: Норма, 2005. 415 с.
23. Трубников В. М. Научно-практический комментарий к Закону Украины «Об административном надзоре за лицами, освобожденными из мест лишения свободы». Харьков: Рубикон, 1998. 112 с.
24. Шаблистий В. В., Ткаченко А. В. Кримінальна відповідальність за дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань : монографія. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2018. 152 с.

До теми 2.12. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)

1. Дисциплінарний статут Збройних Сил України: Закон України від 24.03.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України: Закон України від 07.03.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Про збройні сили України: Закон України від 06.12.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
5. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
6. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
7. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України: Закон України від

- 24.03.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
8. Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України: Закон України від 24.03.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  9. Стройовий статут Збройних Сил України: Закон України від 24.03.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
  10. Базов В. П. Воєнні злочини : Навчальний посібник. К., Юрінком Інтер, 2008.
  11. Богуцький П. Застосування кримінальних покарань за вчинення військових злочинів. *Право України*. 1999. № 8. С. 32-33.
  12. Бугаєв В. О. Кримінально-правові особливості ознак військового злочину. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. Одеса, 1999. Вип. 4. С. 84-88.
  13. Гришук В. К., Сенько М. М. Кримінальна відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби: монографія. Л.: Львівський держ. ун-т внутрішніх справ, 2007. 308 с.
  14. Карпенко М. І. Військові злочини: характеристика, методика розслідування та запобігання : посібник / За заг. ред. д.ю.н, проф. В. К. Матвійчука. К.: ВД «Дакор», 2013. 472 с.
  15. Карпенко М. І. Кримінальна відповідальність за порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості: кримінально-правове та кримінологічне дослідження. К.: КНТ, 2007. 232 с.
  16. Касинюк В. І., Білоконеv В. М. Кримінальна відповідальність військовослужбовців за порушення правил водіння або експлуатації машин. Запоріжжя: видавець Глазунов С. О., 2011. 231 с.
  17. Курилюк Ю. Б. Кримінально-правове забезпечення протидії порушенню правил несення прикордонної служби : монографія / За наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. К. Матвійчука. К.: ВД «Дакор», 2013. 216 с.
  18. Хавронюк М. І., Дячук С. І., Мельник М. І. Військові злочини: Коментар законодавства / Відп. ред. М. Д. Дрига, В. І. Кравченко. К.: А.С.К., 2002. 272 с.
  19. Хавронюк М. І. Військові злочини: Навч. посіб. К., 1995. 155 с.

До теми 2.13. Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

1. Конвенція про закони і звичаї суходільної війни (IV Гаазька конвенція) від 18.10.1907 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222 (дата звернення: 18.06.2020 р.)
2. Про захист цивільного населення під час війни: Женевська конвенція від 12.08.1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154 (дата звернення: 18.06.2020 р.)
3. Про поведження з військовополоненими: Женевська конвенція від 12.08.1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153 (дата звернення: 18.06.2020 р.)
4. Про символіку Червоного Хреста і Червоного Півмісяця в Україні: Закон України від 08.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/862-14> (дата звернення: 18.06.2020 р.)
5. Адельханян Р. Уголовная ответственность за вербовку наемников. *Законность*. 2002. № 1. С. 44-45.
6. Базов В. П. Кримінальна відповідальність за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права : Навч. посібник. К.: Істина, 2003. 136 с.
7. Куцевич М. П. Кримінальна відповідальність за екоцид: міжнародний та

- національний аспекти: монографія. К.: Юридична думка, 2009. 332 с.
8. Миронова В. О. Проблеми кримінальної відповідальності за порушення законів та звичаїв війни: монографія. Х.: Право, 2007. 152 с.
  9. Мохончук С. М. Злочини проти миру та безпеки людства: генезис, еволюція, сучасна регламентація у кримінальному праві та законі : монографія. Харків: Право, 2013. 528 с.

6. Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України <http://rada.gov.ua/>
2. Офіційний веб-сайт судової влади України <http://court.gov.ua/>
3. Офіційний веб-сайт МВС України <http://mvs.gov.ua/>
4. Веб-сайт Нормативні акти України <http://www.nau.kiev.ua/>
5. Веб-сайт Пошуковий сервер українського законодавства LIGA <http://www.liga.net/>
6. Веб-сайт Українське законодавство на англійській мові <http://www.welkometo.kiev.ua/>